

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta financí a účetnictví

katedra finančního účetnictví a auditingu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Martin Fišer

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta financí a účetnictví

katedra finančního účetnictví a auditingu

studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

**Majetkové cenné papíry v rozsahu českých
účetních předpisů vs. IFRS**

Autor bakalářské práce:

Martin Fišer

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Libor Vašek, Ph.D.

Rok obhajoby:

2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Majetkové cenné papíry v rozsahu českých účetních předpisů vs. IFRS“ vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označil a uvedl v přiloženém seznamu.

V Kladně dne 31. 05. 2020

Martin Fišer

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu této bakalářské práce Ing. Liboru Vaškovi, Ph.D. za vstřícný přístup a věcné připomínky, kterými mi v průběhu zpracování práce velmi pomohl.

Abstrakt

V bakalářské práci budu porovnávat české účetní předpisy s mezinárodními standardy účetního výkaznictví (IFRS), přičemž se zaměřím na účtování a vykazování majetkových cenných papírů z pohledu investora, tak i emitenta. Tuto problematiku zpracuji nejprve z pohledu českého účetnictví a poté z pohledu mezinárodních účetních standardů. Toto porovnání podpořím praktickými příklady vykazování z jednotlivých účetních jednotek. Jednotlivé části této práce nakonec shrnu v komplexním porovnání.

Klíčová slova

Majetkové cenné papíry, akcie, podíly, odložená daň, cizí měna, FVTPL, FVTOCI

Abstract

In this bachelor thesis I will compare Czech accounting regulations with International Financial Reporting Standards (IFRS), focusing on accounting and reporting of equity securities from the perspective of the investor and the issuer. I will deal with this issue first from the point of view of Czech accounting and then from the point of view of international accounting standards. I will support this comparison with practical examples of reporting from individual entities. Finally, I will summarize the individual parts of this thesis in the comprehensive comparison.

Key words

Equity securities, stocks, shares, deferred tax, foreign exchange, FVTPL, FVTOCI

Obsah

Úvod	8
1 Cenné papíry	10
1.1 Náležitosti cenných papírů.....	10
1.2 Forma cenných papírů	11
1.3 Podoba cenných papírů.....	11
1.4 Klasifikace cenných papírů.....	11
1.5 Obchodování s cennými papíry.....	12
1.6 Trhy cenných papírů.....	12
2 Majetkové cenné papíry.....	14
2.1 Akcie.....	14
2.1.1 Práva spojená s akciemi	15
2.1.2 Druhy akcií	16
2.1.3 Formy akcií.....	17
2.2 Zatímní list.....	17
2.3 Kupón	17
2.4 Podílový list	18
2.5 Investiční fondy.....	18
2.6 Akcie investičních fondů	19
2.7 Akcie a podíly	19
3 Majetkové cenné papíry podle českých účetních předpisů.....	21
3.1 Majetkové cenné papíry z pohledu investora.....	21
3.1.1 Vykazování majetkových cenných papírů.....	21
3.1.2 Členění majetkových cenných papírů	21
3.1.3 Oceňování majetkových cenných papírů při pořízení.....	22

3.1.4	Oceňování majetkových cenných papírů k rozvahovému dni.....	23
3.1.5	Podíl na výsledku hospodaření	26
3.1.6	Prodej majetkových cenných papírů	26
3.2	Majetkové cenné papíry z pohledu emitenta	28
3.2.1	Zvýšení a snížení základního kapitálu	28
3.2.2	Vlastní akcie	29
3.2.3	Přiznání podílu na zisku	29
4	Majetkové cenné papíry podle mezinárodních účetních standardů (IFRS)....	30
4.1	Majetkové cenné papíry z pohledu investora.....	30
4.1.1	Majetková (kapitálová) finanční aktiva.....	30
4.1.2	Oceňování majetkových cenných papírů při pořízení.....	31
4.1.3	Majetkové cenné papíry přeceňované na fair value.....	32
4.1.4	Přijaté dividendy	33
4.1.5	Dlouhodobé finanční investice	33
4.2	Majetkové cenné papíry z pohledu emitenta	34
4.2.1	Finanční závazky a kapitálové nástroje.....	34
4.2.2	Transakční náklady	34
4.2.3	Vlastní akcie	35
4.2.4	Vyplacené dividendy.....	35
5	Majetkové cenné papíry v cizí měně.....	36
5.1	Oceňování majetkových cenných papírů podle českých účetních předpisů...37	
5.1.1	Oceňování nabytých cenných papírů	37
5.1.2	Oceňování cenných papírů k rozvahovému dni.....	37
5.1.3	Prodej majetkové účasti v cizí měně.....	38
5.2	Oceňování majetkových cenných papírů podle IFRS	38
6	Odložená daň z příjmů.....	39

6.1 Odložená daň podle českých účetních předpisů	39
6.1.1 Odložená daň při ocenění majetkových cenných papírů metodou ekvivalence	39
6.1.2 Odložená daň při ocenění majetkových cenných papírů reálnou hodnotou.	40
6.1.3 Odložená daň při ocenění majetkových cenných papírů pořizovací cenou .	41
6.2 Odložená daň podle IFRS	41
6.2.1 Odložená daň u majetkových finančních nástrojů oceňovaných ve fair value	41
6.2.2 Odložená daň u investic s rozhodujícím, podstatným vlivem a investic do společných podniků.....	42
7 Porovnání tří párů akciových společností	43
7.1 První pár: Severočeské doly, a. s. a ČEZ, a. s.....	43
7.2 Druhý pár: Vodafone Czech Republic, a. s. a O2 Czech Republic, a. s.....	45
7.3 Třetí pár: Metrostav, a. s. a OHL ŽS, a. s.....	47
7.4 Závěrečné shrnutí	50
8 Komplexní porovnání	52
8.1 Nákup majetkových cenných papírů	52
8.2 Držba majetkových cenných papírů	52
8.3 Prodej majetkových cenných papírů	53
Závěr.....	54
Seznam použité literatury a pramenů	55
Příloha.....	59

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá teoretickou a praktickou problematikou spojenou s účtováním majetkových cenných papírů jak z pohledu českého účetnictví, tak z pohledu mezinárodně uznávaných standardů. Majetkové cenné papíry jsem si vybral z důvodu, že se jedná o jeden z nejlepších uchovatelů hodnoty v dlouhém období, ale na druhou stranu jsou spojeny s mnohem vyšším rizikem než dluhové cenné papíry.

Hlavním cílem této práce je zaměřit se na majetkové cenné papíry a jejich účtování a vykazování z pohledu českých účetních standardů a mezinárodních účetních standardů představovaných Mezinárodními standardy účetního výkaznictví (IFRS) a na základě tohoto vymezení nalézt rozdíly nebo popřípadě shody v těchto systémech. V první části své práce charakterizují cenné papíry, zejména druhy, kategorie, právní úpravu cenných papírů v České republice a další náležitosti spojené s majetkovými cennými papíry. Obsahem druhé části je pohled na majetkové cenné papíry z pohledu účetnictví a vykazování, především rozdělení cenných papírů z krátkodobého a dlouhodobého hlediska, tedy zda s nimi chce podnik obchodovat nebo zda je bude držet za účelem uložení peněz, a tím přiblížit problematiku účtování (účtovací postupy a zásady). V této části je rovněž popsán způsob účtování a vykazování cenných papírů při pořízení, prodeji, zaúčtování výnosů z cenných papírů a jejich metody oceňování, a to jak z pohledu vlastníka cenného papíru (investora) tak z pohledu vydavatele (emitenta) a to opět z hlediska českých účetních předpisů a následně podle IFRS. V další části se zaměřím na pořízení cenných papírů v cizí měně a jejich přecenění na české koruny a jejich následné zobrazení v účetnictví, kde hraje významnou roli především jejich přeceňování k rozvahovému dni. Dále řeším problematiku odložené daně, která souvisí s přeceňováním aktiv k rozvahovému dni na reálnou hodnotu. Praktická část tedy obsahuje konkrétní případy účtování cenných papírů z pohledu vlastníka i emitenta, dané údaje jsem čerpal z výročních zpráv dostupných na internetu. Tuto kapitolu považuji za nejprínosnější ve své bakalářské práci.

Na závěr budou poznatky vyčtené z účetních závěrek shrnuty. Porovnáám tyto dva přístupy k účtování a vykazování cenných papírů a poukáži na rozdíly, které jsem při tvorbě této práce objevil.

Daná problematika mně osobně připadá velice zajímavá a do praxe velice užitečná, a právě touto cestou bych rád poskytl užitečné informace tomu, kdo se o toto téma zajímá.

1 Cenné papíry

Cenné papíry představují listiny, díky kterým jejich majitelé mohou uplatnit určitý právní nárok. Představují ve své podstatě pohledávku (peněžní nebo majetkový nárok) vlastníka cenného papíru vůči emitentovi, který daný cenný papír vydal, je tedy zavázán plnit nárok. Cenný papír vytváří vztah mezi dlužníkem a věřitelem. Dlužníkem je ten, kdo cenný papír vystavuje (emituje) a vzniká mu tak závazek a věřitelem je vlastník (majitel) vystaveného cenného papíru. (Cenné papíry) V občanském zákoníku v § 514 nalezneme obecnou definici cenných papírů, ze které vyplývá, že cenný papír je listinou, se kterou je spojeno právo, že po vydání cenného papíru nelze bez této listiny toto právo uplatnit ani převést. (VESELÁ, J., 2019, s. 252)

Významem cenných papírů je, že emitent získá volné finanční prostředky, které nutně potřebuje ke svému podnikání a věřitel tak může investovat a vytvářet zisk. Investor ve své podstatě záměrně obětuje hodnotu, kterou by mohl mít dnes za účelem získání vyšší hodnoty v budoucnu.

Mezi nejčastější emitenty cenných papírů patří podnik, který vydává především dluhopisy nebo akcie, které jsou určeny spíše na dlouhodobý investiční horizont. Dalšími významnými emitenty jsou banky (investiční certifikáty), státy (státní dluhopisy), popřípadě města (komunální dluhopisy, ty však vyžadují souhlas ministerstva financí). Emitenti vystavují cenné papíry a společně s nimi vydávají doklady o svěřeni peněz nebo majetku. (Cenné papíry)

1.1 Náležitosti cenných papírů

Každý cenný papír musí mít určité předepsané náležitosti. Nesmí zde chybět jeho název a označení, zda se jedná například o akcii, dluhopis, směnku či šek. Další nezbytnou náležitostí je jmenovitá hodnota cenného papíru. Jedná se o hodnotu, která je vytištěna na dané listině. Cenný papír se za tuto hodnotu prodává prvnímu majiteli (investorovi). Datum vydání napsané na listině je důležité pro výpočet výnosů u některých cenných papírů. Na cenný papír se též uvede jméno toho, kdo danou listinu vydal.

Na veřejném trhu jsou cenné papíry obchodovány za tržní hodnotu, tedy za denní kurz (cenu) cenného papíru. Kurz se mění v závislosti na nabídce a poptávce po cenném papíru. Kurz může oscilovat kolem nominální hodnoty. (Cenné papíry)

1.2 Forma cenných papírů

Cenné papíry mohou být emitovány ve třech různých formách. Podle formy cenného papíru zjistíme, kdo je skutečným vlastníkem a jak lze daný cenný papír převést na jiného majitele. První formou je, že je cenný papír emitován na doručitele. V takovém případě se za majitele považuje ten, kdo tento cenný papír reálně drží. Práva z držby cenného papíru náleží právě jeho držiteli. Tyto cenné papíry lze nejsnadněji převádět pomocí předávání. Druhou možnou formou je cenný papír emitován na jméno. U takové listiny je nutné vždy uvést jméno oprávněné osoby. Převod takového cenného papíru se provádí cesí neboli smlouvou, o které je však nezbytně nutné informovat emitenta. Poslední formou je cenný papír na řad, který označuje oprávněnou osobu jejím jménem s doložkou na řad. Převádění se provádí rubopisem a předáním. V ČR formu cenného papíru upravuje především občanský zákoník § 518, zákon o obchodních korporacích nebo zákon o dluhopisech. (VESELÁ, J., 2019, s. 252)

1.3 Podoba cenných papírů

Podle podoby cenné papíry rozdělujeme buď na listinné nebo zaknihované. Listinné cenné papíry fyzicky existují a jejich podstata je zachycena na papíře. Patří sem šeky, směnky a v dnešní době méně často akcie a dluhopisy. Naproti tomu zaknihované cenné papíry se nacházejí pouze v elektronické podobě a jejich podstata je uložena v evidenci vedené střediskem cenných papírů. V České republice se jedná o Centrální depozitář cenných papírů (CDCP), který vede také evidenci o majitelích těchto cenných papírů. V současnosti se většina cenných papírů nachází v zaknihované podobě. (Cenné papíry)

1.4 Klasifikace cenných papírů

Cenné papíry lze klasifikovat také podle druhu ztělesněného práva do tří základních skupin. První skupinu představují dluhové cenné papíry, z nichž vyplývá závazek dlužníka vůči věřiteli. Patří sem krátkodobé a dlouhodobé dluhopisy, šeky a směnky. Druhou skupinu představují majetkové cenné papíry vyjadřující podíl majitele na určitém majetku nebo právo na majetek. Pod majetkové cenné papíry lze zařadit akcie, zatímní listy, poukázky na akcie, podílové listy, opční listy a kupóny. Třetím typem jsou zbožové cenné papíry, které vyjadřují právo disponovat s daným

zbožím. Za zbožové cenné papíry považujeme náložné listy, skladištní listy či zemědělské skladní listy. (VESELÁ, J., 2019, s. 253)

1.5 Obchodování s cennými papíry

Na kapitálovém trhu se obchoduje s cennými papíry, které mají splatnost delší než jeden rok. Obchodují zde především velké instituce, pojišťovny, investiční fondy, banky a obchodníci s cennými papíry. Mohou zde však obchodovat i fyzické osoby, ale jsou vytlačovány, protože nemají dostatečně velký kapitál, dobré informace a techniky. Instrument obchodovaný na kapitálovém trhu přináší vyšší výnos, se kterým je spojeno mnohem vyšší riziko než s instrumentem na peněžním trhu. Každý investor se může rozhodnout, zda bude riskovat a investovat do cenných papírů kapitálového trhu s vidinou získání vyššího zisku nebo zvolí-li konzervativnější způsob investování s menším rizikem, spojeným s relativní jistotou navrácení vložených finančních prostředků, ale nižším výnosem. (VESELÁ, J., 2019, s. 34)

Investor musí mít pro realizaci těchto investičních instrumentů dostatečnou důvěru k investičnímu prostředí. Nicméně musí umět vyhodnotit investici na základě investičního trojúhelníku (výnos, riziko, likvidita), ve kterém však platí něco za něco. Hlavním cílem racionálně uvažujícího investora je dosažení zisku, jak se k němu dostane, je už pouze a jen na něm.

1.6 Trhy cenných papírů

Součástí finančního trhu jsou buď primární nebo sekundární trhy. Na primárním trhu se prodávají prvotní emise cenných papírů. Emitenti mohou takovou emisi provádět sami (vlastní emise) nebo využijí služby investiční banky nebo obchodníka s cennými papíry, v takovém případě se jedná o cizí emisi. Primární trh můžeme rozdělit na primární veřejný trh a primární neveřejný trh. Na primárním veřejném trhu jsou emitované cenné papíry nabízeny veřejnosti formou veřejné nabídky, volného prodeje nebo tendru. V případě primárního neveřejného trhu se cenné papíry prodávají předem vybraným investorům, u kterých se předpokládá dlouhodobá držba. (VESELÁ, J., 2019, s. 30)

Na sekundárním trhu se obchoduje s již vydanými cennými papíry (trh starých cenných papírů). Emitent v tomto případě ztratí vazbu mezi investory, již nezíská žádné volné prostředky, protože se finanční instrumenty dostávají od jednoho majitele

k druhému a přeměna peněžních prostředků již probíhá pouze mezi investory.
(VESELÁ, J., 2019, s. 31)

2 Majetkové cenné papíry

Majetkové cenné papíry obsahují právo na podíl určitého množství majetku emitenta (např. akciové společnosti). Hlavním cílem těchto cenných papírů je získat právo na podíl na zisku společnosti (dividendu), právo na řízení společnosti (zúčastnit se zasedání valné hromady, případně i hlasovat) a také právo na likvidační zůstatek společnosti při jejím zániku. (Cenné papíry) Do majetkových cenných papírů patří akcie, podílové listy, kuksy a participační listy. (REVENDA, Z., 2015, s. 149)

2.1 Akcie

Akcie je nejznámější a nejrozšířenější majetkový cenný papír, který představuje podíl na majetku akciové společnosti. Je emitovaný akciovými společnostmi, kterým umožní nashromáždit velké množství finančních prostředků. U jedné akciové společnosti mohou mít akcie různou jmenovitou hodnotu a různé emitované množství. Celkový součet vydaných akcií a jejich nominálních hodnot představuje základní kapitál akciové společnosti. Pokud mají akcie stanovenou nominální hodnotu, nesmí být jejich emisní kurz nižší než jejich jmenovitá hodnota. Rozdíl mezi emisním kurzem a nominální hodnotou představuje emisní ážio. V případě, že je ve stanovách společnosti uvedeno, že společnost může vydat akcie bez jmenovité hodnoty, představují tyto akcie stejné podíly na základním kapitálu a označují se jako kusové. V takovém případě nemůže společnost vydat akcie se jmenovitou hodnotou. S každou jednotlivou kusovou akcií je spojen jeden hlas.

Na rozdíl od dluhopisů nemá akcie stanovenou dobu splatnosti, pokud akciová společnost nezkrachuje, používá se ohodnocení do nekonečna, jedná se o nesplacitelný cenný papír. Investoři proto požadují vyšší výnos, protože nemají žádnou jistotu, zda podnik překoná i horší časy. Na druhou stranu neručí za závazky akciové společnosti pouze do výše svého vkladu. (VESELÁ, J., 2019, s. 254)

Pro investory je však mnohem důležitější aktuální kurz dané akcie než její jmenovitá hodnota, protože tento kurz udává aktuální cenu akcie na trhu. Aby pro akcionáře byla investice výhodná, měla by být cena akcie vyšší než její nominální hodnota. Kurz se mění prakticky denně převážně díky spekulacím. (Cenné papíry)

Dále kurz ovlivňují makroekonomické agregáty (inflace, HDP, úroková míra), výkonnost daného odvětví, ve kterém daná firma působí a celková stabilita

společnosti, popřípadě politické a sociální faktory. Závisí také na finanční situaci podniku, zda je schopen tvořit generátory hodnoty, především na výši tržeb a zisku a také na dividendě, pokud ji akciová společnost vyplácí a tím pádem na době, kdy je dividendy vyplácena (pokud se blíží doba výplaty dividendy, tím vyšší bude cena akcie). Změna ceny akcie má hlavně dopad na velikost majetku, který připadá akcionářům. (VESELÁ, J., 2019, s. 346)

2.1.1 Práva spojená s akciemi

S vlastnictvím akcie jsou spojena tři základní práva. Prvním právem je právo podílet se na řízení společnosti. Všichni akcionáři mají přístup na valnou hromadu (nejvyšší orgán akciové společnosti) a podle velikosti jejich podílů zde mohou hlasovat, uplatňovat návrhy a protináměry nebo volit orgány akciové společnosti, nebo být sami voleni. Akcionář má právo být informován o konání valné hromady. Díky účasti na valné hromadě spolu s dozorčí radou mohou akcionáři kontrolovat hospodaření a činnost společnosti. Způsob hlasování, popřípadě omezení hlasovacího práva obsahují statuty společnosti. Právo veta může uplatnit při hlasování na valné hromadě majitel zlaté akcie, většinou se v takovém případě jedná o stát.

Druhým právem je právo podílet se na zisku společnosti. Pokud firma dosáhne zisku, poté valná hromada musí schválit rozdělení zisku mezi akcionáře, těm vzniká právo inkasovat dividendu. Pro investora je lepší dostávat příjmy průběžně, protože je může dále reinvestovat, než kdyby měl čekat až na prodej akcií. Akcionář má sice právo inkasovat dividendu, ale není povinností akciové společnosti tuto dividendu vyplácet. Naproti tomu u dluhopisů je přesně stanoveno, kdy dojde k výplatám úroků, na které má investor nárok. Od schválení účetní závěrky je podíl na zisku splatný do tří měsíců. Částka, která je určena k výplatě dividend, nemůže být vyšší než výsledek hospodaření posledního účetního období zvýšený o nerozdělený zisk z předchozích období a snížený o ztráty z předchozích období a o přírůstky do rezervních a jiných fondů v souladu se zákonem a statuty. V České republice platí, že se za dividendu považuje pouze dividendy vyplácené v hotovosti. V některých zemích může být ve formě emitovaných akcií, dluhopisů nebo výrobků či služeb produkováných danou společností. Toto právo je možno samostatně převádět.

Třetím právem je právo na podíl na likvidačním zůstatku. Pokud se společnost nedaří a vstupuje do likvidace a je likvidována, akcionáři mají nárok na zbytek majetku

po uhrazení všech závazků, v tomto případě jsou až na posledním místě, před nimi jsou majitelé dluhopisů.

Dalším významným právem je přednostní právo na upsání nových akcií (odebírací právo). Vzniká v případě, že existující společnost navýší vlastní kapitál, to udělá emisí nových akcií. Ty nejdříve nabídne stávajícím akcionářům, ti se tímto způsobem mohou zabezpečit proti rozředění majetku novými akcionáři. Z toho vyplývá předkupní právo, které může akcionář buď využít, prodat, nebo jej nechat propadnout, musí si však pohlídat lhůtu pro jeho uplatnění. (VESELÁ, J., 2019, s. 256)

Prostředky, které jsou vloženy do akcií, jsou nevratné. Akciové společnosti je zpět od akcionářů neodkoupí, jejich možností, jak získat prostředky zpět, zůstává kapitálový trh, kde mohou své akcie prodat. (Cenné papíry)

2.1.2 Druhy akcií

Akciové společnosti mohou vydávat tři druhy akcií: kmenové, přednostní (prioritní) nebo vydané za zvýhodněných podmínek. Základním a nejčastějším druhem akcií jsou kmenové akcie (obyčejné). Ty dovolují majiteli akcií zúčastnit se a hlasovat na valné hromadě. Hlasovací právo se odvíjí od podílu připadajícího akcionáři. To znamená, že čím má vyšší podíl (větší počet akcií), tím má větší počet hlasů a může tudíž ovlivňovat chod společnosti. Tento akcionář má právo na dividendu, pokud jí daná společnost vyplácí. Jsou však spojeny s vyšším rizikem.

Majitelé přednostních neboli prioritních akcií mají přednostní právo, kterým je právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích před majiteli kmenových akcií. Po dobu, co je vyplácena dividendy, mají omezeno nebo dokonce zrušeno hlasovací právo na valné hromadě. Pokud se neuvede ve stanovách společnosti něco jiného, jsou vydávány bez hlasovacího práva. Dividendy těchto akcií jsou většinou předem určeny. Na rozdíl od kmenových akcií mají majitelé prioritních akcií také právo podílet se dříve na likvidačním zůstatku společnosti, proto jsou méně rizikové.

Některé společnosti vydávají akcie za zvýhodněných podmínek, nejčastěji se jedná o zaměstnanecké akcie nebo akcie určené určité skupině vlastníků. Zaměstnanecké akcie jsou určeny zaměstnancům dané společnosti, aby byli motivováni k vyšším výkonům a k dosahování vyššího zisku, na kterém se díky držení těchto akcií také podílejí. Zaměstnancům jsou tyto akcie prodávány většinou za nižší cenu, než je běžná cena akcie, lze prodat stávajícím i bývalým zaměstnancům

(důchodci). Tato forma akcií byla využívána negativně managementem, který si vynucoval loajalitu svých zaměstnanců při hlasování na valné hromadě. V případě úmrtí se musí prodat zpátky emitující společnosti. (Cenné papíry)

2.1.3 Formy akcií

Rozeznáváme dvě formy akcií, a to buď na doručitele (majitele) nebo na řad. Akcie na doručitele jsou základní formou akcie. Lze je převádět bez omezení, převoditelnost lze však omezit stanovami. Mohou se vydávat jedine jako zaknihované cenné papíry. Bývalí či noví majitelé nemají povinnost hlásit prodeje akciové společnosti. Tato forma akcií je velmi anonymní, je proto velmi složité vypátrat skutečného vlastníka.

Akcie ve formě na řad lze též označit jako akcie na jméno. Opět je možné omezit převoditelnost ve stanovách. Pokud akciová společnost vydá tyto akcie, má povinnost vést si seznam svých akcionářů. Za vlastníka akcie je považován pouze ten, kdo je uveden na seznamu, proto je nutné změnu vlastnictví akcií nahlásit akciové společnosti. Pokud je převoditelnost podmíněna souhlasem orgánu akciové společnosti a ten souhlas neudělí, v takovém případě je na žádost akcionáře společnost povinna odkoupit tyto akcie za přiměřenou cenu. Tyto akcie lze převádět rubopisem (indosamentem) a předáním. (VESELÁ, J., 2019, s. 260)

2.2 Zatímní list

Zatímní list představuje majetkový cenný papír na řad, který souvisí s akciemi a jsou s ním spojena práva vyplývající z nesplacených akcií. Tento instrument nahrazuje akcie v situacích, kdy upisovatel nesplatil celý emisní kurz upsané akcie, a proto jsou s ním po určitou dobu spojena všechna práva, která vyplývají z těchto akcií. V případě nevydání zatímních listů se do splacení emisního kurzu akcie využije instrument nazvaný nesplacená akcie. Ten také obsahuje práva a povinnosti akcionářů. (VESELÁ, J., 2019, s. 261)

2.3 Kupón

Kupón představuje majetkový cenný papír, se kterým je možné od akcie oddělit většinu práv spojených s akcií a převést je na cenný papír vydaný k takové akci. Lze samostatně převést právo na vyplacení podílu na zisku, přednostní právo na upisování

nových akcií a vyměnitelných dluhopisů či právo na podíl na likvidačním zůstatku. Nelze však převést hlasovací právo spojené s akcií. (VESELÁ, J., 2019, s. 261)

2.4 Podílový list

Podílový list je majetkový cenný papír, se kterým je spojen podíl majitele na majetku v podílovém fondu. S podílovým listem je spojeno právo podílníků, které vychází ze zákona o investičních společnostech a fondech nebo ze statutu fondu. Pokud jsou s podílovými listy spojena stejná práva, tvoří jeden druh. S podílovými listy jsou spojena práva podle § 120 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a fondech na:

- a) rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku
- b) vyplacení zálohy na zisk
- c) nižší úplatu účtovanou v případě, že výkonnost podílového fondu přesáhne určený benchmark, s nímž je výkonnost srovnávána
- d) nižší srážku za odkoupení, je-li s podílovým listem spojeno právo na jeho odkoupení.

Majitelé podílových listů nemají však právo zasahovat do hospodaření a řízení fondu. (VESELÁ, J., 2019, s. 295)

2.5 Investiční fondy

Podílové listy mohou být vydávány dvěma druhy investičních fondů, a to buď otevřeným nebo uzavřeným. Podílové listy otevřeného podílového fondu se neobchodují na kapitálových trzích, lze tyto listy však prodat na žádost podílníka administrátorovi daného podílového fondu. Ten má povinnost podílový list odkoupit za aktuální hodnotu majetku fondu, která připadá na jeden podílový list. Podílový list vydaný otevřeným podílovým fondem je možné prodat kdykoliv. Otevřený podílový fond může vydávat neomezený počet podílových listů při velké poptávce. Je zakládán na nekonečnou dobu životnosti.

Podílové listy uzavřeného podílového fondu se obchodují na kapitálovém trhu, proto jsou více likvidní než podílové listy otevřeného podílového fondu. Tento druh podílových listů se obchoduje s diskontem, který představuje srážku oproti hodnotě majetku, a který připadá na podílový list. U těchto podílových listů není povinnost administrátora fondu odkoupit je od podílníků. Ve statutu uzavřeného podílového

fondů však může být právo podílníka na odkoupení jeho podílových listů přiznáno. (VESELÁ, J., 2019, s. 296)

2.6 Akcie investičních fondů

Akcie investičních fondů představují majetkové cenné papíry, které jsou emitované investičním fondem, který má formu akciové společnosti. Představují podíl vlastníka na majetku tohoto fondu. Investiční fondy mohou vzniknout ve dvou formách. První formou jsou standardní akciové společnosti s fixním kapitálem, které vydávají akcie se stanovenou nominální hodnotou a stanoveným počtem. Druhou formou jsou akciové společnosti s proměnným základním kapitálem. Tyto společnosti emitují kusové akcie bez jmenovité hodnoty, které se dělí na zakladatelské akcie a investiční akcie. Se zakladatelskou akcií není možné obchodovat a ani ji neodkoupí emitující společnost. Naopak investiční akcie lze na žádost majitele odkoupit na účet společnosti, tím ovšem zanikají. (VESELÁ, J., 2019, s. 296)

2.7 Akcie a podíly

Vlastnictvím akcií a podílů určitého podniku nám vzniká spoluúčast na podnikání tohoto podniku.

Podle toho, jaké výše náš podíl v podniku dosahuje, rozlišujeme dva typy podílů. Těmi jsou podíl s podstatným vlivem a s rozhodujícím vlivem. Pokud má účetní jednotka v podniku podíl s podstatným vlivem, jde o společnost, která má podíl na základním kapitálu 20 % a větší, maximálně však dosahuje účasti ve výši 50 % na základním kapitálu. V případě podstatného vlivu má mateřská společnost podstatný vliv na řízení dceřiné společnosti. Tento vliv nabývá buď z daného podílu na základním kapitálu nebo ze smlouvy či stanov.

Podíl s rozhodujícím vlivem je takový, ve kterém má mateřská společnost podíl na základním kapitálu větší než 50 %. V takovém případě má rozhodující vliv na řízení dceřiné společnosti a plně kontroluje její činnost. Vliv opětně vyplývá z podílu na základním kapitálu, ze smlouvy nebo stanov. (SKÁLOVÁ, J., 2015, s. 14)

Podílem je chápána účast společníka v obchodní korporaci, ze které vyplývají určitá práva a povinnosti. Ovládající osobou se rozumí taková osoba, která skutečně nebo právně vykonává rozhodující vliv na řízení nebo provozování ovládané osoby. Tento vliv může vykonávat přímo nebo nepřímo.

Ovládající osoba je taková, která je většinovým společníkem, zároveň jí náleží většina hlasovacích práv a zasahuje do jmenování nebo odvolání osob, které jsou statutárním orgánem nebo členy dozorčích orgánů.

V určitém případě se za osobu ovládající považuje taková osoba, která disponuje minimálně 40 % hlasovacích práv na jiné osobě. Nesmí zde však být jiná osoba, které náleží stejné nebo vyšší množství hlasovacích práv. (BRYCHTA, I., 2019, s. 200)

3 Majetkové cenné papíry podle českých účetních předpisů

Na majetkové cenné papíry je možné se dívat ze dvou různých pohledů. Prvním případem je pohled investora, který pořizuje daný cenný papír. Druhým způsobem, kterým lze na majetkové cenné papíry nahlížet, je pohled emitenta, který tyto cenné papíry vydává.

3.1 Majetkové cenné papíry z pohledu investora

3.1.1 Vykazování majetkových cenných papírů

Majetkové cenné papíry a podíly se v rozvaze dají rozdělit na dvě základní skupiny:

- a) Dlouhodobý finanční majetek, který představuje majetkové účasti, realizovatelné cenné papíry a podíly. Nacházejí se zde takové cenné papíry, u kterých má účetní jednotka záměr, že je bude držet delší dobu než jeden rok. Nalezneme je ve skupině 06.
- b) Krátkodobý finanční majetek, ve kterém se nacházejí majetkové cenné papíry, které účetní jednotka určí k obchodování. Vyplývá z nich záměr vlastníka držet je do jednoho roku. Patří sem vlastní akcie a ostatní realizovatelné cenné papíry. V účtové osnově se nacházejí ve skupině 25.

Toto rozdělení závisí na rozhodnutí každé účetní jednotky, v závislosti na tomto rozdělení bude dané aktivum vykazovat v rozvaze, hlavním kritériem v tomto případě je hledisko času.

3.1.2 Členění majetkových cenných papírů

Podle záměru, jaký má účetní jednotka s daným cenným papírem a podílem, je možné je členit do různých skupin:

- 1. Majetkové účasti – zakládají účast v podnicích s podstatným nebo rozhodujícím vlivem. Zachycují se v účtové osnově na účtech 061 - Podíly v ovládaných a řízených osobách a 062 - Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem.

2. Cenné papíry k obchodování – cenné papíry, které účetní jednotka drží za účelem obchodování s hlavním cílem dosáhnout zisku z výkyvů cen v krátkodobém období, maximálně však do jednoho roku. Jakmile se změní jejich hodnota pozitivně, podnik je bude prodávat (spekuluje na změnu hodnoty akcie). Účtují se na účet 251 - Majetkové cenné papíry k obchodování.
3. Cenné papíry držené do splatnosti – majetkové cenné papíry nemají určenou dobu splatnosti, proto se v této skupině nevyskytují. Účtuje se zde o dluhových cenných papírech, které však nejsou předmětem této bakalářské práce.
4. Cenné papíry a podíly realizovatelné – nejedná se o cenné papíry určené k obchodování ani o cenné papíry držené do doby splatnosti, ani o majetkové účasti. Lze sem zařadit majetkový cenný papír, který nezakládá podstatný ani rozhodující vliv. Zachytí se na účtech 063 - Ostatní cenné papíry a podíly (takové cenné papíry bylo výhodné teď koupit a prodat je za x let) nebo 257 - Ostatní cenné papíry k obchodování (účetní jednotka je neurčí k obchodování, ale chce je krátkodobě držet).

Ke sledování cenných papírů a podílů se využívají analytické účty, na kterých zachytíme druhy cenných papírů, jejich emitenty, jmenovité hodnoty a měny, ve kterých jsou cenné papíry a podíly denominovány. (SKÁLOVÁ, J., 2017, s. 94-95)

3.1.3 Oceňování majetkových cenných papírů při pořízení

Finanční majetek je možné pořídit: koupí, bezúplatným převodem (darováním) či vkladem od jiné osoby.

V okamžiku nákupu akcií a podílů je oceňujeme pořizovací cenou, která představuje cenu pořízení zvýšenou o další přímé náklady související s pořízením. Jedná se hlavně o poplatky a provize makléřům, poradcům, burzám a náklady za poradenství. Pořizovací cenu však nelze zvýšit o náklady na pořízení daných cenných papírů, kterými jsou úroky z úvěrů a zápůjček na pořízení cenného papíru. Součástí pořizovací ceny také nejsou náklady související s držbou akcií nebo podílů.

Transakce	MD	DAL
Nákup dlouhodobých akcií		
cena pořízení	043	221
vedlejší pořizovací náklady	043	221
pořizovací cena	061, 062, 063	043

Transakce	MD	DAL
Nákup krátkodobých akcií		
cena pořízení	259	221
vedlejší pořizovací náklady	259	221
pořizovací cena	251, 257	259

Zdroj: Strouhal, 2010, s. 60; vlastní úpravy

Nabyde-li účetní jednotka majetkové cenné papíry nebo podíly darem (bezúplatným nabytím), použije pro jejich ocenění reprodukční pořizovací cenu, to znamená, že použije cenu, za kterou by byly akcie nebo podíly pořízeny v době, kdy se o nich účtuje (např. běžná cena). (RANDÁKOVÁ, M., 2018, s. 67)

V případě, že jsou majetkové cenné papíry získány za nepeněžitý vklad vložený do obchodní korporace, použije se pro jejich ocenění zůstatková (účetní) cena nepeněžitěho vkladu od vkladatele, bez ohledu ocenění u nabyvatele. Zůstatkovou cenu lze zvýšit o daň z přidané hodnoty (DPH), pokud je tento vklad podle Zákonu o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb. považován za zdanitelné plnění a pokud se obě zúčastněné strany nedomluví jinak (vzájemně si zúčtují DPH). Zůstatková cena se dá také navýšit o další související náklady, jako jsou poradenské služby spojené s realizací vkladu.

Pokud je vkladem obchodní závod, poté ocenění vznikne ze sumy hodnot vložených aktiv, které jsou sníženy o hodnotu přecházejících dluhů. Pro případ, že by účetní cena vkladu dosáhla záporných hodnot, v případě předluženého podniku nebo jeho části, vykazuje se nulové ocenění na účtu cenných papírů a podílů a rozdíl se zaúčtuje do výnosů. Pro takové cenné papíry a podíly se využijí podrozvahové účty. (SKÁLOVÁ, J., 2017, s. 95)

3.1.4 Oceňování majetkových cenných papírů k rozvahovému dni

Oceňování majetkových cenných papírů k rozvahovému dni je možné třemi způsoby: metodou ocenění ekvivalencí, reálnou hodnotou nebo metodou ocenění pořizovací cenou. Zvolená metoda oceňování platí pro všechny investice v dané skupině (rozvahové položce).

Metoda ocenění ekvivalencí (protihodnotou)

Pokud účetní jednotka nakoupí akcie a podíly s rozhodujícím nebo podstatným vlivem (více než 20 %), tak je ocení ekvivalencí. V takovém případě se jedná o majetkové účasti, které při pořízení oceníme pořizovací cenou, která se k rozvahovému dni upraví na hodnotu, která odpovídá míře účasti účetní jednotky na vlastním kapitálu společnosti, do které jsme investovali. Majetkové účasti se k datu účetní závěrky neoceňují reálnou hodnotou. Když se použije tento způsob ocenění, je účetní jednotka povinná používat ho pro ocenění všech podílů, které představují rozhodující nebo podstatný vliv. V případě držené společnosti se záporným vlastním kapitálem se majetková účast ocení nulou. Na konci účetního období se veškerá přecenění provádějí kapitálově přes účet 414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků, což představuje Fond z přecenění. Ocenění metodou ekvivalence zjistíme jako procentuální účast na základním kapitálu společnosti vynásobenou vlastním kapitálem společnosti. (BRYCHTA, I., 2019, s. 200)

Transakce	MD	DAL
Ekvivalence		
zvýšení hodnoty	061OR, 062OR	414
snížení hodnoty	414	061OR, 062OR

Zdroj: Strouhal, 2010, s. 68; vlastní úpravy

Reálná hodnota

Reálnou hodnotou se přeceňují dva typy cenných papírů. Prvním typem jsou cenné papíry a podíly s menšinovým vlivem (do 20 %), v takovém případě se jedná o cenné papíry a podíly realizovatelné. Druhým typem jsou cenné papíry k obchodování. Na reálnou hodnotu nemusí však přeceňovat mikro účetní jednotky.

V případě realizovatelných cenných papírů a podílů se přeceňování provádí do rozvahy společnosti přes účet 414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. Oceňovací rozdíly se musí vykazovat na samostatných analytických účtech. Účtování je pro realizovatelné cenné papíry přesně dané. Změny hodnot neovlivní výsledek hospodaření, ale vlastní kapitál. Opět se jedná o účtování do Fondu z přecenění. V případě, že účetní jednotka považuje snížení reálné hodnoty za trvalé, podle § 51 odst. 2 VPU, smí účtovat do nákladů výsledku hospodaření, které se stanou

daňově uznatelným nákladem přes účet 564 - Náklady z přecenění cenných papírů. Nejdříve se však účtuje obvyklým způsobem pomocí přecenění, to znamená snížením reálné hodnoty. Tuto hodnotu však nelze vrátit na původní ocenění.

Zákon o účetnictví přesně stanovuje okamžik ocenění na reálnou hodnotu. Nejčastěji se jedná o rozvahový den nebo jiný okamžik, ke kterému se sestavuje účetní závěrka. Účetní jednotky však mohou podle zákona o účetnictví používat reálnou hodnotu u cenných papírů i častěji než jen ke konci rozvahového dne, tuto možnost využívají hlavně finanční instituce, které přeceňují na reálnou hodnotu týdně nebo denně. Nicméně by si měla účetní jednotka předem stanovit periodu přeceňování ve své vnitropodnikové směrnici. (SKÁLOVÁ, J., 2017, s. 96)

Reálnou hodnotou se myslí:

- 1) Tržní hodnota – používá se k ocenění cenných papírů a je stanovena na burze nebo jiném regulovaném trhu. Vychází se ze závěrečné ceny, kterou vyhlásí burza a tato cena bude zachycena v účetnictví.
- 2) Ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce – v případě, že není tržní hodnota k dispozici nebo nedostatečně představuje reálnou hodnotu. Tato metoda se však musí dostatečně přiblížit k tržní hodnotě na základě objektivního posouzení.
- 3) Ocenění podle zvláštních právních předpisů – pokud nelze objektivně stanovit reálnou hodnotu, použije se za reálnou hodnotu pořizovací cena, jmenovitá hodnota nebo reprodukční pořizovací cena. (SKÁLOVÁ, J., 2015, s. 12)

Transakce	MD	DAL
Reálná hodnota - realizovatelné CP		
zvýšení hodnoty	063OR, 257OR	414
snížení hodnoty	414	063OR, 257OR

Zdroj: Strouhal, 2010, s. 68; vlastní úpravy

Transakce	MD	DAL
Reálná hodnota - CP k obchodování		
zvýšení hodnoty	251	664
snížení hodnoty	564	251

Zdroj: Strouhal, 2010, s. 78; vlastní úpravy

Pořizovací cena

Pořizovací cena je alternativní způsob ocenění a použije se v případě, že není možné použít reálnou hodnotu, ani metodu ekvivalence. U tohoto způsobu se aplikuje tvorba opravných položek, které se tvoří na vrub účtu 579 - Tvorba a zúčtování opravných položek ve finanční činnosti. Ke krátkodobým cenným papírům se použije účet 291 - Opravná položka ke krátkodobému finančnímu majetku a pro dlouhodobé cenné papíry se použije účet 096 - Opravná položka k dlouhodobému finančnímu majetku. Při pozbytí tohoto finančního majetku musí účetní jednotka tyto opravné položky rozpustit. Metoda ekvivalence a reálná hodnota mají však přednost před oceňováním pořizovací cenou (historickou cenou). Účetní jednotka v takovém případě musí o této skutečnosti informovat v příloze a zdůvodnit, proč tak učinila. (BRYCHTA, I., 2019, s. 200)

3.1.5 Podíl na výsledku hospodaření

Jedná se o běžný výnos, který plyne investorovi z držby daného aktiva (pravidelně se opakující platba), investor v takovém případě inkasuje dividendy. Podíl akcionáře na zisku, který určila k rozdělení valná hromada, představuje pro investora výnos z držby majetkových cenných papírů. Tento výnos se zaznamená na účet 665 - Výnosy z dlouhodobého finančního majetku nebo 666 - Výnosy z krátkodobého finančního majetku. (SKÁLOVÁ, J., 2019, s. 55)

Transakce	MD	DAL
Příjem podílu na zisku		
přiznané dividendy	378	665, 666
příjem dividend	221	378

Zdroj: Skálová, 2019, s. 55; vlastní úpravy

3.1.6 Prodej majetkových cenných papírů

Jedná se o kapitálový výnos, který plyne z obchodování (rozdíl mezi prodejní a nákupní cenou), na rozdíl od běžného příjmu může být záporný. Investor v takovém případě spekuluje na růst ceny akcie v čase.

Prodej cenných papírů a podílů představuje pro účetní jednotku výnos, neboli tržbu z prodeje cenných papírů a podílů, kterou v účtové osnově zachytíme na účet 661 - Tržby z prodeje cenných papírů a podílů.

Při prodeji nebo jiném vyřazení cenných papírů lze použít tři metody oceňování:

- 1) FIFO – nejstarší koupené akcie stejného druhu se při prodeji postupně vyřazují.
 - 2) Vážený aritmetický průměr – při každém přírůstku cenných papírů se počítá jejich průměrná cena. Touto průměrnou cenou se ocení prodávané množství.
 - 3) Individuální ocenění – podle jednotlivých individuálních účetních hodnot.
- (STROUHAL, J., 2010, s. 74)

Úbytek majetkových cenných papírů a podílů se zaznamená do nákladů přes účet 561 - Prodané cenné papíry a podíly proti účtu v rozvaze, na kterém je daný cenný papír zachycen. (SKÁLOVÁ, J., 2015, s. 20) Majetkové cenné papíry určené k obchodování se do nákladů vyúčtují v reálné hodnotě. Naproti tomu u ostatních cenných papírů, které se přeceňovaly do vlastního kapitálu (414), se nejdříve zruší vzniklé rozdíly z přecenění a do nákladů se vyúčtují v původní pořizovací ceně. (RYNEŠ, P., 2019, s. 175)

Transakce	MD	DAL
Prodej dlouhodobých akcií		
prodej cenných papírů (vyřazení)	561	061,062
oceňovací rozdíl (ekvivalence)	414	061OR, 062OR
prodej cenných papírů (vyřazení)	561	063
oceňovací rozdíl (reálná hodnota)	414	063OR
tržba z prodeje	378	661
příjem z prodeje	221	378

Zdroj: Strouhal, 2010, s. 68; vlastní úpravy

Transakce	MD	DAL
Prodej krátkodobých akcií		
prodej cenných papírů (vyřazení)	561	251
prodej cenných papírů (vyřazení)	561	257
oceňovací rozdíl (reálná hodnota)	414	257OR
tržba z prodeje	378	661
příjem z prodeje	221	378

Zdroj: Strouhal, 2010, s. 78; vlastní úpravy

3.2 Majetkové cenné papíry z pohledu emitenta

Každá akcie musí být emitovaná nějakou akciovou společností, tudíž tvoří její základní kapitál. Základní kapitál akciové společnosti představuje počet emitovaných akcií vynásobený jejich jmenovitou hodnotou. Akciová společnost musí určit počet akcií a jejich jmenovitou hodnotu, podobu, formu a druhy akcií. Emitující akciové společnosti oceňují akcie ve jmenovité hodnotě (investoři v pořizovací ceně). To však neznamená, že akciová společnost prodá akcie za jmenovitou hodnotu, může je prodat za jinou částku. Tím vzniká emisní kurz, který představuje částku, za kterou se akcie vydává. Tento kurz však nesmí být nižší, než je jmenovitá hodnota akcií. Pokud je tento kurz vyšší, akciová společnost prodá draž, poté rozdíl mezi emisním kurzem a jmenovitou hodnotou akcie tvoří emisní ážio. (STROUHAL, J., 2010, s. 81)

3.2.1 Zvýšení a snížení základního kapitálu

Základní kapitál je možné zvýšit vydáním nových akcií nebo zvýšením jmenovité hodnoty dosavadních akcií. Zvýšení lze provést třemi způsoby. První možností je upsání nových akcií, pokud však akcionáři splatili zcela emisní kurz dříve upsaných akcií. Druhou metodou je podmíněné zvýšení základního kapitálu, v takovém případě budou uplatněna přednostní práva z prioritních dluhopisů nebo výměnná práva z vyměnitelných dluhopisů. Třetím způsobem je zvýšení z vlastních zdrojů společnosti. Toto zvýšení však nesmí být vyšší, než je rozdíl mezi výší vlastního kapitálu a součtu hodnoty základního kapitálu a rezervních fondů. Dokud není zvýšení základního kapitálu zapsáno do obchodního rejstříku, je nutné použít účet 419 - Změny základního kapitálu. (STROUHAL, J., 2010, s. 82)

Snížit základní kapitál je možné čtyřmi způsoby. První možností je zničení vlastních akcií, to lze provést v případě listinných akcií. U zaknihovaných akcií musí společnost podat příkaz ke zrušení akcií. Druhou metodou je snížení jmenovité hodnoty akcií. V takovém případě se jmenovitá hodnota snižuje poměrně u všech akcií společnosti. Třetím způsobem je vzetí akcií z oběhu. To lze na základě losování, vylosované akcie musí společnost proplatit jejím majitelům. Vztá akcie z oběhu lze také na základě veřejného návrhu smlouvy o vzetí akcií z oběhu. Čtvrtou variantou je upuštění od vydání akcií, a to v takovém rozsahu, ve kterém jsou upisovatelé v prodlení se splacením jmenovité hodnoty akcií.

Snížit základní kapitál však není možné pod zákonem stanovenou hranici (v ČR je tato hranice 2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR). (STROUHAL, J., 2010, s. 83)

3.2.2 Vlastní akcie

Cenné papíry emitované účetní jednotkou se zachytí na účet 252 - Vlastní akcie. Tyto akcie však společnost nesmí upisovat, může je však sama nabýt. To se obvykle dělá kvůli zabránění eventuálnímu nepřátelskému převzetí. Vlastní akcie lze získat buď snížením základního kapitálu nebo nákupem akcií na trhu, musí o tom však rozhodnout valná hromada. (STROUHAL, J., 2010, s. 86) Pokud se snižuje základní kapitál, je nutné v rozhodnutí valné hromady uvést:

1) důvod snížení základního kapitálu – potřeba pokrýt neuhrazenou ztrátu nebo společnost již nepotřebuje ke své činnosti tak vysoký základní kapitál.

2) způsob, jakým má být snížení základního kapitálu provedeno – snížením o vlastní akcie nebo zatímní listy, které jsou majetkem společnosti, snížením základního kapitálu snížením nominální hodnoty akcií, vzetím akcií z oběhu nebo upuštěním od vydání nesplacených akcií. (SKÁLOVÁ, J., 2015, s. 17)

Se získanými vlastními akciemi nemůže společnost vykonávat hlasovací a přednostní práva, která jsou s nimi spojená. Společnost tyto akcie musí do 60 měsíců od jejich získání buď prodat nebo je zničit (tím sníží svůj základní kapitál). (STROUHAL, J., 2020, s. 103)

3.2.3 Přiznání podílu na zisku

Na základě schválení valné hromady o rozdělení zdaněného disponibilního zisku minulých období vznikne akcionáři nárok na výplatu podílu na zisku ve formě dividendy. Tento nárok je v účetnictví zaznamenaný jako závazek společnosti vůči akcionáři. (MEJZLÍK, L., 2019, s. 110)

Transakce	MD	DAL
Přiznání podílu na zisku		
přiznání podílů na zisku	431	364
srážková daň u neosvobozených příjmů	364	342
výplata čistého podílu	364	221
odvod srážkové daně	342	221

Zdroj: Strouhal, 2020, s. 137 vlastní úpravy

4 Majetkové cenné papíry podle mezinárodních účetních standardů (IFRS)

V České republice mají povinnost vykazovat podle mezinárodních účetních standardů účetní jednotky, jejichž cenné papíry jsou kótované na evropském regulovaném trhu z důvodu větší transparentnosti vykazovaných informací případným investorům. Dobrovolně můžou podle IFRS vykazovat subjekty, které jsou součástí konsolidovaného celku. (TRUHLÁŘOVÁ, M., 2014) V účetnictví podle IFRS není definovaná účtová osnova ani nejsou předepsané konkrétní postupy účtování. (MLÁDEK, R., 2017, s. 15)

V mezinárodních účetních standardech se na majetkové cenné papíry nahlíží jako na finanční nástroje, které představují smlouvu, ze které vzniká finanční aktivum jedné účetní jednotce (investorovi) a zároveň finanční závazek nebo kapitálový nástroj druhé účetní jednotce (emitentovi). (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 204)

Podle IFRS 9 lze finanční nástroje klasifikovat do určitých kategorií. Majetkové cenné papíry se v takovém případě budou klasifikovat jako cenné papíry, kapitálové (majetkové) a podle doby držení na krátkodobé nebo dlouhodobé v souladu se sestavováním a zveřejňováním účetní závěrky (IAS 1). Opět závisí na rozhodnutí účetní jednotky, nejdůležitějším faktorem je hledisko času. Pro ocenění je také důležitý účel, za jakým byly finanční nástroje pořízeny a zároveň schopnost účetní jednotky splnit tento účel. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 207)

4.1 Majetkové cenné papíry z pohledu investora

4.1.1 Majetková (kapitálová) finanční aktiva

Podle záměru, jaký má účetní jednotka s majetkovými cennými papíry (obchodní model), je možné je členit do dvou kategorií:

1) Majetkové finanční nástroje oceňované ve fair value s následným dopadem do výsledku hospodaření (FVTPL) – zachytí se zde cenné papíry, které účetní jednotka určila k obchodování nebo neuplatnila možnost účtovat změny fair value do Ostatního výsledku hospodaření (OCI). V takovém případě nás bude zajímat tržní hodnota

daných cenných papírů (fair value), jejíž dopady budou v průběhu držby zaznamenány do výsledku hospodaření (profit or loss), tudíž vypovídají o výkonnosti dané firmy.

2) Majetkové finanční nástroje oceňované ve fair value s následným dopadem do ostatního výsledku hospodaření (FVTOCI) – zachytí se zde cenné papíry, se kterými účetní jednotka nechce obchodovat, musí o tom však rozhodnout v okamžiku, ve kterém jsou poprvé zaúčtovány. Klasifikace účetní jednotky je však nevratná. V takovém případě není možné vrátit zisky a ztráty z cenných papírů do výsledku hospodaření (profit or loss). Jakákoliv zhodnocení či znehodnocení cenných papírů v průběhu držby budou zachycena do vlastního kapitálu, využije se Fond z přecenění, který se v IFRS označuje jako Ostatní výsledek hospodaření (OCI), v takovém případě nevypovídají o výkonnosti dané firmy. Tyto cenné papíry jsou účetní jednotkou drženy za účelem uložení peněz. Majetkové cenné papíry zůstávají v portfoliu rozvahy účetní jednotky, do které byly zařazeny při prvotním zaúčtování. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 210)

4.1.2 Oceňování majetkových cenných papírů při pořízení

Při pořizování cenných papírů na veřejném trhu jsou určující dva okamžiky:

1) Datum vypořádání obchodu – představuje den, ve kterém dojde k převodu nakoupeného cenného papíru. Toto datum určují konkrétní burzy pro určitý finanční instrument (bývá označen $T + \text{číslo}$, kde číslo představuje kolikadenní bude zpoždění vypořádání daného cenného papíru).

2) Datum uzavření smlouvy – představuje okamžik, kdy došlo k uskutečnění transakce, tedy kdy byl daný cenný papír skutečně nakoupen (okamžik uzavření obchodu). Toto datum je většinou před datem vypořádání obchodu.

Záleží však na účetní jednotce, k jakému datu bude finanční instrumenty účtovat, musí však účtovat stejně pro všechny finanční nástroje v celé samostatné skupině.

Okamžik pořízení

K datu pořízení jsou finanční nástroje oceněny ve fair value. Připouští se však, že se transakční cena může odlišovat od fair value. V takovém případě účetní jednotka cenný papír ocení ve fair value a takto vzniklý rozdíl zachytí do výsledku hospodaření (gain or loss) a to pouze v takovém případě, kdy je fair value zjištěna jako cena

identického obchodovatelného cenného papíru nebo na základě tržních informací. Jinak tyto cenné papíry účetní jednotka ocení na bázi transakční ceny (pořizovací cena). (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 213)

1) Majetkové finanční nástroje oceňované ve fair value s následným dopadem do výsledku hospodaření (FVTPL) – při rozpoznání se zachytí ve fair value, která se nezvyšuje o transakční náklady (vedlejší pořizovací náklady). Transakční náklady jsou takové náklady, které přímo souvisejí s procesem pořízení, emitování nebo vyřazení cenných papírů. Vzniknou pouze při uskutečnění dané transakce. Tyto náklady se v případě portfolia FVTPL zachytí do nákladů běžného období (profit or loss).

2) Majetkové finanční nástroje oceňované ve fair value s následným dopadem do ostatního výsledku hospodaření (FVTOCI) – při rozpoznání se zachytí v pořizovací ceně, to znamená, že fair value je o transakční náklady upravena, tyto náklady budou součástí ceny, ve které dané aktivum v rozvaze zachytíme. V průběhu držení se tyto cenné papíry budou již oceňovat podle fair value. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 214)

4.1.3 Majetkové cenné papíry přeceňované na fair value

V průběhu držby jsou všechny majetkové cenné papíry přeceňovány na fair value, rozdíl bude pouze v dopadech přecenění. Ten bude u FVTPL do výsledku hospodaření a u FVTOCI do vlastního kapitálu (OCI). K přeceňování na fair value musí dojít nejpozději k rozvahovému dni. Zjistit fair value může být pro tituly nekótované na kapitálových trzích problematické, naštěstí standardy řeší i tuto možnost. V takovém případě může účetní jednotka přeceňovat v ceně modelového ocenění, ve kterém se využívá tržní proměnná nebo existující současná tržní transakce. Pokud však nelze využít ani odhadu, povoluje standard u majetkových cenných papírů ocenění na bázi pořizovací ceny. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 218)

Transakce	MD	DAL
Majetkové finanční nástroje (FVTPL)		
fair value finančního nástroje	Cenný papír	Peníze
transakční náklady	Finanční náklady	Peníze
zhodnocení na konci roku	Cenný papír	Zisk z přecenění
znehodnocení na konci roku	Ztráta z přecenění	Cenný papír
prodej cenného papíru	Peníze	Cenný papír

Transakce	MD	DAL
Majetkové finanční nástroje (FVTOCI)		
fair value finančního nástroje + transakční náklady	Cenný papír	Peníze
zhodnocení na konci roku	Cenný papír	Fond z přecenění (OCI)
znehodnocení na konci roku	Fond z přecenění (OCI)	Cenný papír
prodej cenného papíru	Peníze	Cenný papír
přesun kladného zůstatku na OCI	Fond z přecenění (OCI)	Nerozdělený zisk
přesun záporného zůstatku na OCI	Nerozdělený zisk	Fond z přecenění (OCI)

Zdroj: Dvořáková, 2017, s. 214, 215; vlastní úpravy

4.1.4 Přijaté dividendy

Přijaté dividendy se vykazují ve výkazu zisku nebo ztráty jako výnos, pokud je stanoveno právo účetní jednotky na příjem dividendy a zároveň je pravděpodobné, že ekonomické užítky spojené s dividendou poplynou účetní jednotce a pokud se dá částka dividendy spolehlivě stanovit. Při ocenění ekvivalenční metodou musí být však dividendy sníženy z účetní hodnoty investice. (ALIBHAI, S., 2018, s. 651)

Transakce	MD	DAL
Dividendy u majetkových finančních nástrojů FVTPL + FVTOCI		
přiznané dividendy	Pohledávka	Zisk z dividend
příjem dividend	Peníze	Pohledávka

Zdroj: Mládek, 2017, s. 41; vlastní úpravy

4.1.5 Dlouhodobé finanční investice

Jedná se o investice do podniků, kde vzniká rozhodující vliv, podstatný vliv nebo investice do společných podniků dle IAS 27. V individuálních účetních závěrkách je možné pro ocenění dlouhodobé finanční investice využít tři způsoby, ale účetní jednotka musí využívat stejný přístup pro všechny kategorie investic. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 236) Prvním způsobem je nákladový model, kdy se využijí pro ocenění investice náklady, ve kterých byla daná investice pořízena (historická cena) a popřípadě snížena o ztráty hodnoty. Druhým způsobem je ocenění ve fair value podle IFRS 9, pokud je možné ji spolehlivě zjistit. Třetím způsobem je ocenění ekvivalenční metodou, která vyjadřuje podíl investora na hospodářském výsledku společnosti. Podle standardu IAS 28 se použije ekvivalenční metoda u investic pod společnou kontrolou nebo u investic, kde účetní jednotce vznikne významný vliv. Jako významný vliv je chápán podíl 20 % a více na hlasovacích

právech společnosti. V takovém případě se jedná o přidružený podnik, který však nesmí být dceřinou společností ani společným podnikem. Investice ve společných podnicích znamená smluvní investici do podniku řízeného dvěma nebo více podniky se souhlasem všech investorů s finančními a strategickými rozhodnutími. (FICBAUER, J., 2016, s. 158)

Transakce	MD	DAL
Investice do přidruženého podniku (ocenění ekvivalenční metodou)		
investice do přidruženého podniku	Finanční majetek	Peníze
přijaté dividendy	Peníze	Finanční majetek
čistý příjem z přidružené společnosti	Finanční majetek	Investiční výnos

Zdroj: WallStreetMojo; vlastní úpravy

4.2 Majetkové cenné papíry z pohledu emitenta

Účetní jednotky u vlastního kapitálu musí rozlišit, které složky vlastního kapitálu je možné použít k výplatě dividend a ty, které nejsou určeny k rozdělení mezi akcionáře. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 240) U základního kapitálu vznikají tři problémy, které účetní jednotka musí řešit.

4.2.1 Finanční závazky a kapitálové nástroje

Z finančního závazku vyplývá emitentovi vyplácení peněžních prostředků nebo vyměnění finančního nástroje za potencionálně nevýhodných podmínek, má určený datum splatnosti. V případě majetkových cenných papírů by finančním závazkem mohly být prioritní akcie nebo investiční akcie u SICAV fondů. To však v takovém případě, pokud mají stanovené datum odkupu za přesně určenou částku nebo je emitent odkoupí při vzniku určité události v budoucnu, u které je vysoká pravděpodobnost, že nastane.

Naproti tomu kapitálový nástroj představuje smlouvu, ze které emitentovi nevyplývá povinnost vyplácet peněžní prostředky (dividendy) nebo předání finančního nástroje za potencionálně nevýhodných podmínek. U majetkových cenných papírů se jedná o kmenové akcie. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 230)

4.2.2 Transakční náklady

Vznikají emitentovi s vydáním akcií. Nesmějí ovlivnit výsledek hospodaření emitenta, proto se zachytí jako snížení vlastního kapitálu v čisté výši. V IFRS se

nemusí oddělovat základní kapitál a emisní ážio. V České republice z důvodu omezení manipulace se základním kapitálem, se musí oddělovat základní kapitál a emisní ážio. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 242)

4.2.3 Vlastní akcie

Tyto akcie může účetní jednotka nabývat z více důvodů, kterými může být nákup za účelem navýšení poptávky na trzích, odkup od odcházejících zaměstnanců za účelem dalšího prodeje, za účelem snížení základního kapitálu nebo na základě soudního rozhodnutí. V IFRS se nepřipouští vykazovat vlastní akcie do aktiv společnosti a zaznamenávat zisk plynoucí z těchto akcií do výsledku hospodaření. Vlastní akcie se proto vykazují jako snížení vlastního kapitálu a případný zisk nebo ztráta z prodeje vlastních akcií jsou vykazovány jako změna vlastního kapitálu. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2017, s. 243)

4.2.4 Vyplacené dividendy

Vyplacené dividendy by měly být přímo účtovány do vlastního kapitálu a vykazovány ve výkazu o změnách vlastního kapitálu. Transakční náklady by měly být zaúčtovány jako odpočet z vlastního kapitálu. Daň vztahující se k výplatám dividend a s ní vzniklé transakční náklady se účtují podle standardu IAS 12. (ALIBHAI, S., 2018, s. 704)

Transakce	MD	DAL
Přiznání podílu na zisku		
přiznání podílů na zisku	Nerozdělený zisk	Splatná dividenda
srážková daň u neosvobozených příjmů	Splatná dividenda	Srážková daň
výplata čistého podílu	Splatná dividenda	Peníze
odvod srážkové daně	Srážková daň	Peníze

Zdroj: AccountingSimplified.com; vlastní úpravy

5 Majetkové cenné papíry v cizí měně

Dalším problémem a zároveň rizikem spojeným s investováním na finančních trzích je riziko měnové. Pokud investujeme do aktiva v zahraničí, které je denominované v jiné měně, musíme ho převést na české koruny, díky nepříznivé změně kurzu můžeme nakonec utrpět ztrátu. Měnové riziko je však možné levně eliminovat pomocí hedgingu neboli zajištění. V takovém případě jsou investice vůči měnovému riziku uvedeny do neutrální polohy. (GLADIŠ, D., 2005, s. 140, 141)

Při transakcích prováděných na zahraničních trzích bude mít pravděpodobně účetní jednotka část svých aktiv v zahraniční měně. Tato aktiva však musí v českém účetnictví vést v českých korunách, a proto je nutné tuto výši aktiv přepočítat směnným kurzem. (RYNEŠ, P., 2019, s. 224)

Pro zaúčtování cizoměnových aktiv může účetní jednotka pro jejich přepočet použít denní nebo pevný kurz. Účetní jednotka si zvolí ve vnitropodnikové směrnici ten kurz, který je pro ni výhodnější. V případě denních kurzů se použije aktuální kurz vyhlášený Českou národní bankou (ČNB). V takovém případě musí účetní jednotka každý den sledovat aktuální kurz a v něm daný den účtuje o účetních operacích. Při použití pevného kurzu se pro přepočet na české koruny použije kurz devizového trhu vyhlášený ČNB a tento kurz je po určité období dopředu stanoven. Platí však maximálně pro jedno účetní období. Pevný kurz se používá k prvnímu dni období (měsíc, čtvrtletí, rok), po celé toto období je používán pevný kurz. V případě ročního období se celý rok kurz nemění. Lze však tento kurz měnit vnitřními předpisy i během stanovené doby. V případě vyhlášení devalvace nebo revalvace ČNB musí tento kurz změnit vždy. (BRYCHTA, I., 2019, s. 111)

Všechny účetní jednotky však musí k rozvahovému dni přecenit a přepočítat všechny své zahraniční pozice aktuálním kurzem ČNB. Nezáleží na tom, jaký režim používá účetní jednotka v průběhu účetního období, důležitější je jejich vykazování. Na konci účetního období v rámci uzávěrky musí přecenit všechny své pozice stejným kurzem. (RYNEŠ, P., 2019, s. 228)

5.1 Oceňování majetkových cenných papírů podle českých účetních předpisů

5.1.1 Oceňování nabytých cenných papírů

Pokud účetní jednotka pořídí majetkové cenné papíry vyjádřené v cizí měně, musí je ocenit platným kurzem v den pořízení. Zároveň se o cenném papíru účtuje i v původní měně, na kterou daný cenný papír zní. Při úhradě závazků vyplývajících z nákupů cenných papírů emitovaných v cizí měně se případné kurzové rozdíly účtují do výsledku hospodaření. (SKÁLOVÁ, J., 2015, s. 18)

5.1.2 Oceňování cenných papírů k rozvahovému dni

Účtování kurzových rozdílů při přepočtu majetkových cenných papírů a podílů závisí na způsobu ocenění těchto cenných papírů a podílů k rozvahovému dni. Je to z toho důvodu, že kurzové rozdíly se k rozvahovému dni považují za součást ocenění reálnou hodnotou nebo ekvivalencí. Pokud není cenný papír oceněn reálnou hodnotou nebo ekvivalencí, účtují se kurzové rozdíly do rozvahy na účet 414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. (BRYCHTA, I., 2019, s. 112)

Pro ocenění ostatních cenných papírů se k rozvahovému dni použijí tyto způsoby ocenění:

1) Výsledkově – u cenných papírů zachycených na účtu 251 se změna reálné hodnoty (i kurzové rozdíly) zachytí výsledkově na účty 564 nebo 664.

2) Rozvahově – u cenných papírů zachycených na účtech 063 a 257 oceněných reálnou hodnotou se jejich přecenění (obsahující i kurzové rozdíly) zaznamená rozvahově na účet 414, to platí i pro cenné papíry zachycené na účtech 061 a 062, pokud se ocení pořizovací cenou s opravnou položkou (v takovém případě se zaznamená pouze znehodnocení pod pořizovací cenu).

3) Nepřeceňování – cenné papíry emitované účetní jednotkou na účtu 252 se k rozvahovému dni nepřeceňují, jsou zachyceny v ceně, za kterou byly pořízeny (pořizovací cena). (SKÁLOVÁ, J., 2015, s. 19)

5.1.3 Prodej majetkové účasti v cizí měně

Při prodeji majetkové účasti, která je nakoupena v cizí měně, vzniknou kurzové rozdíly, které budou součástí zisku nebo ztráty při prodeji této majetkové účasti. Vzniklý oceňovací rozdíl z přecenění těchto účastí k rozvahovému dni se při prodeji musí nejprve zrušit opačným zápisem a následně vzniklý kurzový rozdíl, který vznikne z rozdílu mezi nákupní a prodejní cenou, bude zachycen do výsledku hospodaření. (DAUČ, 2007)

5.2 Oceňování majetkových cenných papírů podle IFRS

V IFRS podle IAS 21 se využívá tzv. funkční měna, což je měna, která v dané účetní jednotce převažuje, to znamená, že má vliv na ekonomickou činnost podniku. V takovém případě může podnik působící v České republice použít za funkční měnu cizí měnu, a ne české koruny. V IFRS se však ještě definuje měna vykazování, která představuje měnu, ve které je sestavena účetní závěrka a tato měna vykazování může být odlišná od funkční měny. Při převodu mezi těmito měnami se kurzové rozdíly zaznamenají do vlastního kapitálu (OCI). (VAŠEK, L., 2019, s. 5, 6)

K přepočtu cizoměnových transakcí by se měly použít kurzy, které jsou platné k datu uskutečnění transakce.

1) Majetkové finanční nástroje oceňované ve fair value s dopadem do výsledku hospodaření (FVTPL) – v takovém případě se neúčtuje o kurzových rozdílech, ale pouze o změně fair value. V zásadě není ani rozdíl mezi výsledkem z přecenění a výsledkem z prodeje, protože se kontinuálně používá fair value. Z toho vyplývá, že tyto kurzové rozdíly jsou zahrnuty v ziscích a ztrátách z přecenění.

2) Majetkové finanční nástroje oceňované ve fair value s dopadem do ostatního výsledku hospodaření (FVTOCI) – změna kurzu bude opět součástí fair value, proto se nebude rozlišovat kurzový rozdíl u těchto cenných papírů, avšak veškerá přecenění budou součástí vlastního kapitálu (OCI) v rámci Fondu z přecenění. (DELOITTE, 2020, s. 58)

6 Odložená daň z příjmů

Jedná se pouze o účetní záležitost, tudíž se tato daň nikomu neplatí, ačkoliv se tento pojem tváří jako daňový, jedná se o termín čistě účetní. Stejně jako u splatné daně se nejedná o daňově uznatelný náklad. Představuje to, že můžeme platit daň v budoucnu, pomocí ní jsme informováni o případných budoucích ztrátách či ziscích. V České republice musí o odložené dani účtovat účetní jednotky, které sestavují účetní závěrku v plném rozsahu, případně účetní jednotky, které tvoří konsolidační celek. Kdokoliv jiný, kdo vede podvojný účetnictví, může o odložené dani účtovat čistě dobrovolně, moc se to však neděje z důvodu náročnosti. (BRYCHTA, I., 2019, s. 359) Odložená daň tedy vzniká z přechodných rozdílů mezi účetní hodnotou aktiv a závazků a daňovou základnou.

Z přechodných rozdílů nám může vzniknout buď odložený daňový závazek nebo odložená daňová pohledávka. Odložený daňový závazek vznikne u zdanitelných přechodných rozdílů, ty budou zvyšovat daňový základ pro splatnou daň v budoucích obdobích z titulu přechodných rozdílů. Naproti tomu odložená daňová pohledávka vzniká z odčitatelných přechodných rozdílů, které způsobí snížení daňové povinnosti uplatněné v příštích obdobích. Účetní jednotka musí však o odloženém daňovém závazku účtovat vždy, ale o odložené daňové pohledávce pouze, pokud očekává dostatečně velký daňový základ v dalším období. (BRYCHTA, I., 2019, s. 361, 365)

Odložená daň se vypočítá ze součinu přechodných rozdílů a sazby daně z příjmů, která bude platná v období, kdy budou daňové závazky nebo pohledávky uplatněny. Pokud účetní jednotka tuto sazbu daně nezná, použije sazbu daně platnou v příštím účetním období. (BRYCHTA, I., 2019, s. 359)

6.1 Odložená daň podle českých účetních předpisů

6.1.1 Odložená daň při ocenění majetkových cenných papírů metodou ekvivalence

Odložená daň se u rozdílů z metody ekvivalence vypočítává v případě budoucích výplat podílů na zisku (dividend), pokud jsou tyto podíly zdaňovány srážkovou daní, nebo pokud se nejedná o podíl, který je od daně osvobozen. V takovém případě se o odložené dani účtuje, protože vznikne z podílů na zisku a následný podíl bude o tuto

daň snižen. V případě přecenění směrem nahoru u majetkových účastí vznikne odložený daňový závazek, o kterém se musí účtovat. Tento odložený daňový závazek se zachytí na účet 414. Pokud bude přecenění směrem dolů, nebude se o odložené dani účtovat, tedy není důvod ji vypočítávat. Posledním případem je, že bude přecenění směrem dolů, které vznikne po přecenění směrem nahoru. V takovém případě se vzniklý odložený daňový závazek sníží do výše jeho původní hodnoty. Při výplatě podílu na zisku bude vzniklá odložená daň zpětně odúčtována. (BRYCHTA, I., 2019, s. 369)

Dalším titulem pro vznik odložené daně je přecenění ekvivalencí k rozvahovému dni, pokud je původní cena majetkového cenného papíru přeceněna na nižší hodnotu. V takovém případě se o odložené dani bude účtovat, pokud v minulém období byl zúčtován odložený daňový závazek, ale pouze do výše tohoto závazku.

U individuálních účetních závěrek se takto vzniklá odložená daň zaúčtuje proti vlastnímu kapitálu. Naproti tomu u konsolidovaných účetních závěrek bude odložená daň zachycena do výsledku hospodaření. (MEJZLÍK, L., 2019, s. 56)

6.1.2 Odložená daň při ocenění majetkových cenných papírů reálnou hodnotou

Majetkové cenné papíry, které se k rozvahovému dni přeceňují reálnou hodnotou, mohou být rovněž titulem pro vznik odložené daně. V závislosti na vykazování cenných papírů účetní jednotkou budou vzniklé rozdíly z přecenění zaúčtovány výsledkově nebo do vlastního kapitálu.

Jedná-li se o účtování rozdílů z přecenění do výsledku hospodaření, nevzniká rozdíl mezi účetní a daňovou hodnotou aktiva, a tudíž ani přechodný rozdíl.

V případě realizovatelných cenných papírů a podílů se přeceňování provádí do rozvahy společnosti přes účet 414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. V takovém případě vzniká účetní jednotce přechodný rozdíl, který bude vykazován buď jako odložený daňový závazek nebo odložená daňová pohledávka. Odložená daň bude rovněž zachycena na účet 414. (RYNEŠ, P., 2019, s. 276)

6.1.3 Odložená daň při ocenění majetkových cenných papírů pořizovací cenou

Dalším případem pro vznik odložené daně je situace, kdy účetní jednotka využívá pro ocenění cenných papírů pořizovací cenu a vznikne důvod pro tvorbu opravné položky. V takovém případě by účetní jednotka k této opravné položce přistupovala jako k opravné položce k pohledávkám. Tím pádem by vznikla odložená daňová pohledávka. Musí se však brát ohled na související daňovou legislativu a zda při vyřazení cenného papíru bude daňově uznatelná ztráta z vyřazení tohoto cenného papíru. (JANOUSHKOVÁ, J., 2007, s. 58)

6.2 Odložená daň podle IFRS

Vztahuje se na všechny účetní jednotky. Podle IAS 12 se odložená daň i splatná daň zahrnují do výsledku hospodaření. Pokud však tyto daně souvisejí s položkami, které jsou vykazovány v ostatním úplném výsledku (OCI) a ve vlastním kapitálu, poté jsou odložená i splatná daň vykazovány v ostatním úplném výsledku, nebo přímo ve vlastním kapitálu. (ALIBHAI, S., 2018, s. 771)

6.2.1 Odložená daň u majetkových finančních nástrojů oceňovaných ve fair value

V případě majetkových cenných papírů ve fair value přeceňovaných do výsledku hospodaření (FVTPL) není důvod pro vznik odložené daně, jelikož se daňová hodnota mění a vše je v době přecenění daňové.

U majetkových cenných papírů ve fair value přeceňovaných do ostatního úplného výsledku bude důvod ke vzniku odložené daně, takto vzniklá odložená daň bude součástí OCI. V případě poklesu fair value vznikne odložená daňová pohledávka, ta se však nemusí vždy vykazovat. Naproti tomu, pokud fair value vzroste, vznikne důvod pro vykazování odloženého daňového závazku. Ten se však vykazovat musí. Při pozbytí takové investice zůstanou kumulativní změny fair value v OCI a účetní jednotka je může převést do nerozděleného zisku. (Annualreporting.info, 2019)

6.2.2 Odložená daň u investic s rozhodujícím, podstatným vlivem a investic do společných podniků

Pokud mateřská společnost může kontrolovat dividendu své dceřiné společnosti a určí, že dividendy nebudou přiznány, to znamená, že nerozdělený zisk dceřiné společnosti nebude zdaněn na úrovni mateřské společnosti, v takovém případě se odložený daňový závazek nevykazuje. Při pozdější změně tohoto záměru by se daňový dopad této změny odhadu promítl do daně z příjmů běžného období.

Na druhou stranu, když má investor v přidruženém podniku významný vliv, nemůže ovlivnit dividendovou politiku tohoto přidruženého podniku. Dá se proto předpokládat, že zisk bude nakonec rozdělen, a že vznikne zdanitelný příjem u investující společnosti. Z tohoto titulu vznikne odložený daňový závazek. Ten musí být poskytnutý pro účely výkaznictví vykazující účetní jednotce ze všech nerozdělených zisků přidruženého podniku, pokud tuto investici oceňuje ekvivalenční metodou, ledaže existuje závazná dohoda o tom, že zisky z investovaného podniku nebudou rozděleny v dohledné době.

V případě, že mateřský podnik, investor do přidruženého podniku nebo společný podnik může zabránit vzniku zdanitelné události, odložená daň se nevykazuje. Musí však být splněny dvě podmínky. První podmínkou je, že jsou schopni kontrolovat časový přehled zrušení přechodného rozdílu a druhou podmínkou je pravděpodobnost, že se tento rozdíl v dohledné budoucnosti nezruší. (ALIBHAI, S., 2018, s. 793, 794)

7 Porovnání tří párů akciových společností

V této kapitole jsem se rozhodl porovnávat vykazování majetkových cenných papírů u šesti společností z hlediska českých účetních předpisů a IFRS. Vybral jsem si takové společnosti, mezi kterými je určitý vztah nebo se zabývají stejnou činností. Vždy jsem porovnával jednotlivé individuální účetní závěrky z roku 2018 z dat dostupných z Veřejného rejstříku přes portál Justice.cz. Každou společnost následně krátce představím a poté na základě účetních závěrek ukáži přístupy těchto společností k vykazování.

7.1 První pár: Severočeské doly, a. s. a ČEZ, a. s.

Severočeské doly, a. s.

Jedná se o společnost zabývající se těžbou, zpracováním a prodejem hnědého uhlí. Severočeské doly, a. s. mají jediného akcionáře, kterým je ČEZ, a. s., ten vlastní hromadnou listinnou akcii na jméno. Tato společnost je tedy součástí konsolidačního celku Skupiny ČEZ.

Majetkové účasti s rozhodujícím a podstatným vlivem oceňuje společnost pořizovací cenou v částce 593 833 tis. Kč. Pokud by došlo k poklesu účetní hodnoty, rozdíl by se považoval za dočasné snížení hodnoty a byl by zaúčtován jako opravná položka. Podle sloupce korekce u dlouhodobého finančního majetku k tomuto snížení dosud nedošlo.

Z realizovatelných cenných papírů a podílů oceňovaných reálnou hodnotou došlo ke snížení reálné hodnoty ve výši -124 347 tis. Kč. Tuto změnu lze nalézt v přehledu o změně vlastního kapitálu, která ovlivní Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků v rozvaze společnosti, která se snížila na částku 247 509 tis. Kč. Společnost zároveň vykazuje odložený daňový závazek ve výši 58 057 tis. Kč z přecenění realizovatelných cenných papírů, který se oproti minulému období snížil o 29 168 tis. Kč.

Základní kapitál společnosti tvoří 9 080 631 ks akcií na jméno v listinné podobě s nominální hodnotou 1 tis. Kč. Případné zvýšení nebo snížení základního kapitálu by se vykazovalo jako změna základního kapitálu.

Společnost podle peněžních toků z hlavní výdělečné činnosti a finančního výsledku hospodaření přijala dividendy ve výši 506 254 tis. Kč od třech společností, ve kterých vlastní 100% podíl.

Z přehledu o změně vlastního kapitálu a z peněžních toků z finanční činnosti se dá zjistit, že je pravidelně vyplácena dividendy ve výši 1 707 159 tis. Kč.

ČEZ, a. s.

ČEZ, a. s. je společnost zabývající se zejména výrobou a prodejem elektřiny a obchodem s elektřinou. Hlavním předmětem podnikání je výroba, distribuce, obchod a prodej v oblasti elektřiny a tepla, obchod a prodej v oblasti zemního plynu a těžba uhlí. Nejvýznamnějším akcionářem je Česká republika s podílem na základním kapitálu téměř 70 %. Na veřejných trzích jsou přijaty akcie pěti společností Skupiny ČEZ. Jedná se o největšího výrobce elektřiny v České republice.

Ve Finančních aktivech v reálné hodnotě přeceňované do ostatního úplného výsledku (FVTOCI) jsou stálá aktiva ve výši 2 791 mil. Kč. Nejvýznamnější investici představuje 15% podíl do společnosti Veolia Energie ČR, a. s. Dividendy u těchto finančních aktiv jsou zaúčtovány do výsledku hospodaření, pokud jejich vyplacení nesníží hodnotu investice.

Z Výkazu o úplném výsledku došlo ke změně reálné hodnoty kapitálových nástrojů (FVTOCI) ve výši + 59 mil. Kč, z této změny vznikl odložený daňový závazek ve výši 11 mil. Kč. Celkový ostatní úplný výsledek po zdanění z položek, které nebudou přeúčtovány z vlastního kapitálu, je ve výši 48 mil. Kč. Tato částka je také zachycena ve výkazu změn vlastního kapitálu jako položka zvyšující Kapitálové nástroje a ostatní fondy.

Finanční aktiva v reálné hodnotě přeceňovaná do výsledku hospodaření (FVTPL) sestávají ze stálých aktiv ve výši 3 286 mil. Kč. Součástí těchto aktiv jsou také nakoupené nově emitované investiční akcie Podfondu ČEZ společnosti Inven Capital, SICAV, a.s., v celkové hodnotě 1 000 mil. Kč. Reálnou hodnotu investic v portfoliu stanovil k 31. 12. 2018 znalec na oceňování. Změna fair value byla ve výši 284 mil. Kč. a byla zachycena v Ostatních finančních výnosech jako Výnosy z přecenění finančních aktiv.

Na základě Hierarchie reálných hodnot finančních nástrojů lze zjistit, že Kapitálová finanční aktiva jsou ve výši 6 077 mil. Kč, což odpovídá $FVTOCI = 2\,791 \text{ mil. Kč} + FVTPL = 3\,286 \text{ mil. Kč}$.

Finanční aktiva v pořizovací ceně představují podíly v dceřiných, přidružených a společných podnicích ve výši 147 478 mil. Kč. K podílům v dceřiných a společných podnicích byla vytvořena opravná položka ve výši 2 371 mil. Kč v souvislosti se snížením zpětně ziskatelné hodnoty. V roce 2018 došlo k prodeji podílu ve společnosti Osvětlení a energetické systémy a.s. v hodnotě 43 mil. Kč. Zisk z pozbytí dceřiných, přidružených a společných podniků byl v roce 2018 ve výši 29 mil. Kč a byl zachycen jako Ostatní finanční výnosy. Daňově neuznatelné náklady související s držbou podílů jsou ve výši 22 mil. Kč.

Základní kapitál společnosti činí 53 798 975 900 Kč. Skládá se z 537 989 759 ks akcií o nominální hodnotě 100 Kč. Jedná se o běžné akcie, ke kterým se nevztahují žádná zvláštní práva.

Společnost ČEZ, a. s. přijala dividendy ve výši 31 989 mil. Kč podle peněžních toků z provozní činnosti a Ostatních finančních výnosů. Z toho jsou osvobozené od daně přijaté dividendy ve výši 6 078 mil. Kč.

V roce 2018 byla schválená dividenda ve výši 17 604 mil. Kč. Ve výkazu změn vlastního kapitálu je ve výši 17 603 mil. Kč. V peněžních tocích z finanční činnosti jsou zaplacené dividendy ve výši 17 596 mil. Kč.

Společnost také prodala vlastní akcie ve výši 210 mil. Kč podle výkazu změn vlastního kapitálu a peněžních toků z finanční činnosti. Podle pohybu vlastních akcií v roce 2018 a 2017 se jednalo o 480 000 kusů akcií. Vlastní akcie jsou v rozvaze vykazovány v pořizovací ceně jako položka snižující vlastní kapitál ve výši 3 534 mil. Kč. Pořízení vlastních akcií by se vykazovalo ve výkazu změn vlastního kapitálu jako jeho snížení.

7.2 Druhý pár: Vodafone Czech Republic, a. s. a O2 Czech Republic, a. s.

Vodafone Czech Republic, a. s.

Předmětem podnikání této společnosti je podnikání v oblasti elektronických komunikací, především s využitím veřejné mobilní telefonní sítě. Společnost má

jediného akcionáře. Je plně vlastněna společností Vodafone Europe B. V. Účetní období této společnosti je hospodářský rok.

Celková hodnota dlouhodobého finančního majetku v rozvaze činí 0,35 mil. Kč. Dlouhodobý finanční majetek tvoří 100% podíl ve společnosti Oskar Mobil s.r.o. Tuto majetkovou účast společnost ocenila v pořizovací ceně, která byla složena z pořizovací hodnoty podílu včetně souvisejících nákladů ve výši 0,25 mil. Kč. Dále společnost vlastní 33,33% podíl na společnosti COOP Mobil s.r.o., tato majetková účast je oceněna pořizovací cenou ve výši 0,10 mil. Kč. Vodafone Czech Republic, a. s. k těmto podílům nevytváří opravné položky. Neplynou z nich ani žádné dividendy.

Základní kapitál společnosti je ve výši 1 470 mil. Kč a je tvořený jednou kmenovou akcií ve výši 1 470 mil. Kč. Společnost tedy nevlastní žádné vlastní akcie.

Společnost však vyplatila dividendy podle přehledu o změnách vlastního kapitálu a peněžních toků z finanční činnosti ve výši 1 870 mil. Kč, které schválila valná hromada jako výplatu zisku ve výši 1 125 mil. Kč a části nerozděleného zisku ve výši 745 mil. Kč.

O2 Czech Republic, a. s.

Společnost O2 Czech Republic, a.s. je předním telekomunikačním operátorem na českém trhu. Majoritní podíl (81,06 %) na hlasovacích právech má skupina PPF ovládaná Petrem Kellnerem. Akcie této společnosti jsou obchodovány na BCPP a na trhu RM-SYSTÉM.

Investice v dceřiných společnostech a cenné papíry v ekvivalenci jsou v rozvaze vykazovány ve výši 6 687 mil. Kč. Společnost je dále členem na investice do dceřiných společností ve výši 6 678 mil. Kč a přidružených společností v částce 9 mil. Kč. Majetkové účasti společnost oceňuje pořizovací cenou sníženou o opravnou položku na případné snížení hodnoty. U jedné dceřiné společnosti 4Local, s.r.o., ve které má O2 Czech Republic, a. s. 100% podíl a zůstatková hodnota této investice byla k 31. 12. 2018 ve výši 20 mil. Kč, společnost vytvořila opravnou položku v částce 252 mil. Kč. Tato opravná položka byla však v roce 2019 rozpuštěna. Společnost také vykazuje jednu investici do společného podniku, kterým je Tesco Mobile ČR s.r.o.

Základní kapitál vykazuje společnost v pasivech ve výši 3 102 mil. Kč a je tvořen 310 220 057 kusy akcií o nominální hodnotě 10 Kč a jednou akcií v nominální hodnotě 100 Kč.

Společnost dále vykazuje v rozvaze a výkazu o změně vlastního kapitálu vlastní akcie v částce 2 204 mil. Kč, tyto vlastní akcie jsou vykazovány jako položka snižující vlastní kapitál. K datu sestavení účetní závěrky O2 Czech Republic, a. s. držela 8 695 327 vlastních kmenových akcií, což představovalo podíl 2,80 % (8 695 327 ks/310 220 058 ks). Na základě rozhodnutí valné hromady z 8. prosince 2015 dojde k odkupu vlastních kmenových akcií až do výše 10 % v následujících pěti letech. V roce 2018 však žádné akcie Společnost neodkoupila.

Společnost přiznala dividendy včetně srážkové daně ve výši 5 274 mil. Kč a k ní jiné distribuce ve výši 1 206 mil. Kč, což představuje rozdělení části emisního ážia mezi akcionáře. Valná hromada toto rozdělení schválila až do celkové výše 1 241 mil. Kč, zbývající částka ve výši 35 mil. Kč zůstala na účtu emisního ážia, protože společnosti O2 Czech Republic, a. s. nevzniklo právo na výplatu této částky. Celkem odsouhlasené distribuce v roce 2018 byly na základě výkazu o změně vlastního kapitálu v částce 6 480 mil. Kč. Dále se dá z tohoto výkazu zjistit, že distribuce k vlastním akciím (dividenda k vlastním akciím) je ve výši 148 mil. Kč. Tato dividenda zůstala na účtu nerozděleného zisku minulých let. Z výkazu peněžních toků z finanční činnosti došlo k vyplacení dividend a jiných distribucí ve výši 6 332 mil. Kč (6 480 mil. Kč – 148 mil. Kč). V roce 2018 společnost vyplatila na celkových distribucích částku 5 281 mil. Kč akcionářům ze skupiny PPF.

Z výkazu peněžních toků z provozní činnosti se dá zjistit, že výnosy z dividend byly v částce 1 394 mil. Kč. Tato částka je také zachycena ve výkazu o úplném výsledku ve Finančních výnosech jako Ostatní finanční výnosy. Z investic do dceřiných společností tento výnos představoval 1 385 mil. Kč a z investic ze společných a přidružených podniků představoval 9 mil. Kč. Ještě v peněžních tocích z investiční činnosti vykazuje společnost přijaté dividendy a jiné distribuce v částce 394 mil. Kč. Dividendové výnosy společnost vykazuje v okamžiku vzniku práva na přijetí platby.

7.3 Třetí pár: Metrostav, a. s. a OHL ŽS, a. s.

Metrostav, a. s.

Metrostav, a. s. je univerzální stavební společností působící v tuzemsku a v 15 evropských zemích. Mezi klíčové obory patří dopravní stavby, podzemní stavby, občanské stavby, stejně jako projekty pro průmysl a ekologické stavby. Společnost je

součástí jediného vyššího konsolidačního celku, jehož mateřskou společností je DDM Group a.s.

V rozvaze má společnost dlouhodobý finanční majetek v brutto hodnotě 4 287 236 tis. Kč a k němu korekci v částce 71 717 tis. Kč. Netto hodnota je tím pádem 4 215 519 tis. Kč. Korekce konkrétně představuje vytvořenou opravnou položku k Podílům – ovládaná nebo ovládající osoba ke společností BES s.r.o. v částce 40 000 tis. Kč a ke společnosti DSH - Dopravní stavby, a.s. ve výši 31 717 tis. Kč. Podstatný vliv má ve čtyřech společnostech, ale účetní hodnota je vykazována pouze ze tří a to v částce 58 000 tis. Kč. Ještě společnost vlastní Ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly ve výši 2 950 tis. Kč k tuzemské společnosti Pražské betonpumpy a doprava s.r.o.

Podle přehledu o změnách vlastního kapitálu vznikl oceňovací rozdíl z přecenění na reálnou hodnotu v podílech v ovládaných osobách a v osobách pod podstatným vlivem v částce + 6 006 tis. Kč, který je zachycen v pasivech společnosti v Oceňovacím rozdílu z přecenění majetku a závazků.

Podle peněžních toků z finanční činnosti a přehledu o změnách vlastního kapitálu došlo k výplatě podílů na zisku v částce 169 993 tis. Kč., v této výši vyplácí dividendu pravidelně. Společnost má dva akcionáře, jejichž podíl na základním kapitálu je větší než 20 % a těmi jsou DDM Group a.s. (51,34 %) a DOAS SK, a.s. (23,18 %). V přehledu o změnách vlastního kapitálu dále eviduje promlčené podíly na zisku v částce 1 060 tis. Kč.

Základní kapitál tvoří kmenové akcie v počtu 7 906 668 kusů a v nominální hodnotě 100 Kč, celková výše je tedy 790 667 tis. Kč. Pokud by společnost nakoupila vlastní akcie, vykazovala by je jako snížení základního kapitálu.

Podle výsledovky získal podnik výnosy z dlouhodobého finančního majetku, konkrétně výnosy z podílů – ovládaná nebo ovládající osoba ve výši 252 394 tis. Kč. Tato částka je také uvedena v peněžních tocích z provozní činnosti jako Přijaté podíly na zisku a v Úpravách o nepeněžních operacích jako Výnosy z podílů na zisku. Největší podíl na zisku získala společnost od Metrostav Development a.s. v částce 100 000 tis. Kč.

OHL ŽS, a. s.

OHL ŽS, a. s. je stavební společnost zaměřená na drážní stavby, inženýrské stavby a silnice a pozemní stavby. Mateřskou společností je španělská společnost Obrascón Huarte Lain, S.A. Hlavním akcionářem je společnost OHL Central Europe, a. s., která v roce 2018 vlastnila 98,291% podíl na základním kapitálu společnosti.

Podle výkazu finanční pozice společnosti (rozvaha) podíly v ovládaných podnicích představují částku 326 107 tis. Kč a podíly v přidružených podnicích částku ve výši 15 011 tis. Kč. Tyto podíly představují finanční majetek ve výši 341 118 tis. Kč v netto hodnotě. U těchto podílů došlo ke snížení hodnoty v částce 300 971 tis. Kč, což představuje opravnou položku (korekci). Cena pořízení neboli brutto hodnota je v částce 642 089 tis. Kč. Během roku 2018 byla vytvořena opravná položka ve výši 6 tis. Kč konkrétně ke společnosti ŽS Brno, s.r.o. Tato částka je zachycena ve Změně opravných položek a rezerv ve finanční oblasti ve výkazu úplného výsledku jako znehodnocení finančního majetku. Zároveň na základě rozhodnutí jediného akcionáře došlo ke kapitalizaci dvou pohledávek, čímž se navýšila hodnota finančních investic v těchto společnostech.

Podle peněžních toků z investiční činnosti společnost přijala dividendy v částce 11 650 tis. Kč. Jednalo se o výnosy z podílu na zisku od společností TOMI - REMONT a.s. a Obalovna Boskovice, s.r.o. Tato částka je také zachycena jako úprava zisku o výnosy z investic a jako finanční výnos, konkrétně ve Výnosu z dlouhodobých a krátkodobých investic ve výkazu úplného výsledku společnosti. Společnost však žádné dividendy nevyplatila.

Ve výkazu úplného výsledku společnosti došlo k výnosům z prodeje podílů a cenných papírů v částce 4 503 tis. Kč, jedná se o výnos z prodeje podílu ve společnosti ČD – Telematika a.s. Tato společnost byla již v roce 2017 klasifikována jako aktivum k prodeji (v souladu se standardem IFRS 5). Podle peněžních toků z investiční činnosti byly příjmy z prodeje cenných papírů v částce 29 062 tis. Kč.

Základní kapitál společnosti OHL ŽS, a. s. je ve výši 846 294 tis. Kč a je tvořen 846 294 kusy zaknihovaných akcií na jméno v nominální hodnotě 1 000 Kč.

Podle přehledu o změnách vlastního kapitálu byl splacený úpis akcií v částce 172 tis. Kč. V roce 2017 společnost realizovala emisi akcií s emisním kurzem 4 406 Kč za jednu akcii. Na účtu emisní ážio je zachycen rozdíl mezi jmenovitou

hodnotou a emisním kurzem akcie, ten představuje částku 133 tis. Kč. Společnost v tomto výkazu dále eviduje promlčené dividendy v částce 115 tis. Kč.

7.4 Závěrečné shrnutí

České účetní předpisy

Majetkové účasti s rozhodujícím a podstatným vlivem jsou u mnou vybraných společností oceňovány pořizovací cenou, ke které se v případě snížení účetní hodnoty tvoří opravné položky.

U realizovatelných cenných papírů a podílů oceňovaných reálnou hodnotou se změna reálné hodnoty zachytí do Oceňovacího rozdílu z přecenění majetku a závazků v rozvaze společnosti. Společnosti Severočeské doly, a. s. se zároveň snížil odložený daňový závazek z přecenění realizovatelných cenných papírů, jelikož došlo ke snížení reálné hodnoty.

V podílech v ovládaných osobách a v osobách pod podstatným vlivem ve společnosti Metrostav, a. s., které společnost oceňuje reálnou hodnotou, došlo ke zvýšení této reálné hodnoty, která byla zachycena do Oceňovacího rozdílu z přecenění majetku a závazků.

Přijaté dividendy kladně ovlivní peněžní toky z hlavní výdělečné činnosti (provozní činnosti) a výsledek hospodaření ve formě výnosů. Naproti tomu vyplacené dividendy záporně ovlivní peněžní toky z finanční činnosti a vlastní kapitál podle přehledu o změnách vlastního kapitálu.

IFRS

U finančních aktiv v reálné hodnotě přeceňovaných do ostatního úplného výsledku (FVTOCI) je změna reálné hodnoty zachycena ve výkazu změn vlastního kapitálu jako položka zvyšující Kapitálové nástroje a ostatní fondy a ve výkazu o úplném výsledku. Z této změny vznikl odložený daňový závazek. Dividendy u těchto finančních aktiv jsou zaúčtovány do výsledku hospodaření.

U finančních aktiv v reálné hodnotě přeceňovaných do výsledku hospodaření (FVTPL) byla změna reálné hodnoty zachycena v Ostatních finančních výnosech jako Výnosy z přecenění finančních aktiv.

Dlouhodobé finanční investice společnosti oceňují pořizovací cenou sníženou o opravnou položku na případné snížení hodnoty.

Prodej podílu je zachycen ve výkazu úplného výsledku společnosti jako výnos z prodeje podílů a cenných papírů, tento podíl je klasifikován jako aktivum k prodeji (v souladu se standardem IFRS 5). Tento prodej dále ovlivní peněžní toky z investiční činnosti.

Pokud společnost prodá vlastní akcie, vykazuje je do výkazu změn vlastního kapitálu a do peněžních toků z finanční činnosti. Vlastní akcie jsou v rozvahách vykazovány v pořizovací ceně jako položka snižující vlastní kapitál a ve výkazu změn vlastního kapitálu. Pořízení vlastních akcií by se vykazovalo ve výkazu změn vlastního kapitálu jako jeho snížení.

Přijaté dividendy kladně ovlivní výkaz o úplném výsledku (výkaz zisku a ztráty) společnosti jako finanční výnosy a peněžní toky z hlavní výdělečné činnosti (provozní činnosti). Společnosti O2 Czech Republic, a. s. a OHL ŽS, a. s. vykazují navíc přijaté dividendy v peněžních tocích z investiční činnosti. Naproti tomu vyplacené dividendy záporně ovlivní peněžní toky z finanční činnosti a vlastní kapitál podle výkazu o změně vlastního kapitálu.

8 Komplexní porovnání

V této kapitole porovnávám komplexně oba přístupy k účtování majetkových cenných papírů z pohledu investora, tak i emitenta u individuálních účetních závěrek. Popisuji zde ideální vývoj investic od jejich pořízení, až po prodej. Neuvažuji zde o bezúplatném nabytí cenných papírů, prodeji těchto cenných papírů se ztrátou či vstupu emitující účetní jednotky do likvidace nebo jiné nepředvídatelné události.

8.1 Nákup majetkových cenných papírů

Při nákupu těchto cenných papírů investor pozbyde peníze a získá podíl na základním kapitálu společnosti. Je však vystaven riziku, které je spojené s emitentem nebo vývojem dané investice na trzích. Emitující společnost naproti tomu získá peníze (pokud se jedná o primární trh), ale je vystavena riziku ovládnutí jinou společností (nepřátelské převzetí). V okamžiku nákupu akcií a podílů je podle českých účetních předpisů oceňujeme pořizovací cenou, která představuje cenu pořízení zvýšenou o další přímé náklady související s pořízením. Podle IFRS se majetkové finanční nástroje oceňují při pořízení ve fair value. Pouze u finančních nástrojů ve FVTOCI je fair value upravena o transakční náklady (pořizovací cena).

8.2 Držba majetkových cenných papírů

Z držby cenných papírů plynou účetní jednotce dividendy, pokud jejich výplatu schválí valná hromada. Přijaté dividendy jsou zachyceny jako finanční výnosy ve výsledku hospodaření u obou účetních systémů. Výjimku představují v IFRS investice oceněné ekvivalenční metodou, kde tyto dividendy snižují účetní hodnotu investice. Vyplacené dividendy u emitujících společností snižují vlastní kapitál společnosti (výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení). Tyto dividendy musí společnost zdanit srážkovou daní, pokud se nejedná o osvobozený příjem. K rozvahovému dni se podle českých účetních předpisů oceňují majetkové účasti ekvivalenční metodou a cenné papíry a podíly s menšinovým vlivem reálnou hodnotou. Přecenění z těchto cenných papírů se provádí kapitálově přes Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. Tyto cenné papíry představují tituly pro vznik odložené daně. Cenné papíry určené k obchodování se k rozvahovému dni musí přecenit na reálnou hodnotu, a to s dopadem do výsledku hospodaření. Alternativním způsobem by bylo ocenění

pořizovací cenou, zde však může docházet ke korekcím formou opravných položek. V IFRS se změny fair value u cenných papírů určených k obchodování (FVTPL) zachytí do výsledku hospodaření. Naopak u majetkových cenných papírů určených k dlouhodobému uložení peněz (FVTOCI) bude změna fair value zachycena do vlastního kapitálu přes OCI. Tyto cenné papíry jsou titulem pro vznik odložené daně, která bude rovněž součástí OCI. Dlouhodobé finanční investice se mohou oceňovat třemi metodami, kterými jsou historická cena, fair value a ekvivalenční metoda. U investic v přidružených podnicích může dojít k vykazování odložené daně.

8.3 Prodej majetkových cenných papírů

Při prodeji cenných papírů a podílů podle českých účetních předpisů vznikne účetní jednotce výnos z prodeje cenných papírů a podílů a s ním spojený úbytek těchto cenných papírů, který se zaznamená do nákladů. Příjem z prodeje je součástí základu daně, pokud se nejedná o příjem osvobozený. Musí se zároveň zrušit opravné položky a vzniklé oceňovací rozdíly. V IFRS u akcií v případě FVTPL a FVTOCI bude prodej zachycen jako příjem peněz proti pozbytí cenného papíru. Při jejich prodeji nedojde k účtování do výnosů a nákladů, jelikož vzniklé výnosy a náklady jsou součástí fair value. (ONDROUŠEK, D., 2015, s. 5) U cenných papírů ve FVTOCI se zruší Fond z přecenění (OCI) proti výsledku hospodaření minulých let. Při prodeji se vzniklá odložená daň přemění na splatnou.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo porovnat majetkové cenné papíry z pohledu českých účetních předpisů a mezinárodních účetních standardů (IFRS) a nalézt rozdíly či shody v obou těchto účetních systémech. Rozdíly a shody jsou nejvíce patrné ze shrnutí v části Komplexní porovnání.

V teoretické části byl čtenář nejdříve seznámen s charakteristikou cenných papírů v České republice. V rámci teorie jsem se zaměřil na účtování majetkových cenných papírů v českém účetnictví, tak i v IFRS, a to jak z pohledu investora, tak i z pohledu emitenta. Dále jsem se zabýval problematikou nabytých cenných papírů v cizí měně. Posledním tématem v rámci teoretické části byla odložená daň. Zjistil jsem, že účetní jednotky k odložené dani v obou účetních systémech přistupují hodně podobně a více jsem pochopil důvody k jejímu vykazování.

V praktické části byly porovnány mnou vybrané akciové společnosti, které vykazují majetkové cenné papíry v souladu s českými účetními standardy nebo IFRS. Bylo možné zjistit, že tyto společnosti stejně přistupují k podílům, ve kterých získaly alespoň 20 %. K ocenění těchto majetkových účastí a dlouhodobých finančních investic používají pořizovací cenu, kterou případně upravují o korekce. U těchto společností byl také stejný přístup k vyplácení dividend. Přijaté dividendy se však u společností vykazujících podle IFRS lišily od českých účetních předpisů. V českých účetních předpisech tyto dividendy ovlivnily pouze výkaz cash flow z provozní činnosti. Naproti tomu v IFRS u společností O2 Czech Republic, a. s. a OHL ŽS, a. s. byly navíc přijaté dividendy vykazovány rovněž v peněžních tocích z investiční činnosti. Při tomto porovnání se mi lépe pracovalo s účetními jednotkami, které používaly IFRS, a tudíž jsem se přesvědčil, že jsou více zaměřeny na věrné a poctivé zobrazení účetnictví.

K financování podniků nejsou v rámci Evropy tolik využívány emise akcií, jako u amerických společností. V dnešní době roste především zájem o tyto finanční instrumenty obchodované na kapitálových trzích. Jelikož se ve světě stále častěji využívá politika levných peněz a pro účetní jednotky přestává být výhodné držet finanční prostředky na termínovaných vkladech v bankách, je proto větší snaha zhodnotit finanční prostředky obchodováním s majetkovými cennými papíry.

Seznam použité literatury a pramenů

Knižní publikace

- ALIBHAI, Salim a kol. Wiley interpretation and application of IFRS® Standards 2018. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 2018. ISBN 978-1-119-46150-0.
- BRYCHTA, Ivan, Miroslav BULLA, Tereza KRUPOVÁ, Ivana KUCHAROVÁ, Ivana PILAŘOVÁ, Yveta PŠENKOVÁ a Jiří STROUHAL. Účetnictví podnikatelů 2019. Vyd. 16. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-271-1.
- DVOŘÁKOVÁ, Dana. Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS. Vyd. 5. aktualizované a přepracované vydání. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0692-8.
- FICBAUER, Jiří. Mezinárodní standardy účetního výkaznictví. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2016. ISBN 978-80-214-5390-6.
- GLADIŠ, Daniel. Naučte se investovat. 2. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1205-9.
- JANOUSHKOVÁ, Jana. Odložená daň z příjmů dle českých i mezinárodních účetních standardů. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1852-1.
- MEJZLÍK, Ladislav a kol. Interpretace Národní účetní rady: s praktickými příklady a komentáři. Praha: Grada Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-2216-5.
- MLÁDEK, Robert. IFRS and US GAAP: accounting policies and procedures = IFRS a US GAAP: postupy účtování. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-194-6.
- RANDÁKOVÁ, Monika. Finanční účetnictví v České republice po 1.1.2016: (podnikatelské subjekty). Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2018. ISBN 978-80-245-2289-0.
- REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 6., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-279-6.
- RYNEŠ, Petr. Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1. 1. 2019. Vyd. 19. Olomouc: Anag, 2019. ISBN 978-80-7554-192-5.
- SKÁLOVÁ, Jana. Daně v účetnictví. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-832-2.

- SKÁLOVÁ, Jana. Podvojný účetnictví 2019. Vyd. 25. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2249-3.
- SKÁLOVÁ, Jana. Sbírká příkladů účtování o cenných papírech. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2131-2.
- STROUHAL, Jiří. Peněžní prostředky a cenné papíry v účetnictví podnikatelů. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-557-1.
- STROUHAL, Jiří. Účetní souvztažnosti podnikatelských subjektů. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-642-9.
- VESELÁ, Jitka. Investování na kapitálových trzích. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-212-4.

Elektronické zdroje

- Accounting-Simplified.com. Accounting for Dividend on Ordinary Share Capital | Explanation [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://accounting-simplified.com/financial/dividends/ordinary.html>
- Annualreporting.info, 2019. Equity investments at FVOCI. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://annualreporting.info/equity-investments-at-fvoci/>
- Cenné papíry [online]. ©2009. [cit. 2020-01-22]. Dostupné z: <https://www.cennypapir.cz/>
- DAUČ, 2007. Cenné papíry v účetnictví a daních. [online]. [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <http://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=28866>
- DELOITTE, 2020. Vzorová účetní závěrka dle IFRS schválených pro použití v EU za rok 2019 | Deloitte Česká republika. [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/audit/solutions/cze-audit-vzorova-ucetni-zaverka-dle-ifs-schvalenych-pro-pouziti-v-eu.html>
- MUC, Marek, 2020. Classification of Financial Assets / Liabilities (IFRS 9). [online]. In: IFRScommunity.com. [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <https://ifrscommunity.com/knowledge-base/ifrs-9-classification-of-financial-assets-and-financial-liabilities/>
- ONDROUŠEK, David, 2015. IFRS 9: Nová pravidla pro účtování finančních nástrojů v Mezinárodních standardech pro finanční výkaznictví. [online]. Praha: Komora

- certifikovaných účetních. In: Bulletin 2/2015. ISSN 2336-3576. Dostupné z: https://issuu.com/komora_ucetnich/docs/bulletin_kcu_02_2015_final
- TRUHLÁŘOVÁ, Martina, 2014. Novinka v mezinárodních účetních standardech IFRS. [online]. In: portal.pohoda.cz. [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/novinka-v-mezinarodnich-ucetnich-standardech-ifs/>
- VÁŠEK, Libor, 2019. Cizí měny v účetnictví – zanedbatelné nebo propastné rozdíly mezi jejich pojetím v českém účetnictví a IFRS? [online]. Praha: Komora auditorů České republiky. In: Časopis Auditor 1/2019. [cit. 2020-04-15]. ISSN 1210-9096. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/file/5764/2019-auditor-1.pdf>
- WallStreetMojo, 2019. Investment in Associates. [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.wallstreetmojo.com/investment-in-associates/>

Účetní závěrky

- ČEZ, a. s., 2019. Veřejný rejstřík a Sbírka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=57627600&subjektId=59933&spis=74311>
- Metrostav a.s., 2019. Veřejný rejstřík a Sbírka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=57695990&subjektId=415404&spis=73539>
- O2 Czech Republic a.s., 2019. Veřejný rejstřík a Sbírka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=57865587&subjektId=68417&spis=74998>
- O2 Czech Republic a.s., 2020. O2 Czech Republic a.s. [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: https://www.o2.cz/file_conver/670561/VZ_2019_CZ.pdf
- OHL ŽS, a.s., 2019. Veřejný rejstřík a Sbírka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=58417596&subjektId=714558&spis=683061>

- Severočeské doly a.s., 2019. Veřejný rejstřík a Sbírka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=57970880&subjektId=415723&spis=540632>
- Vodafone Czech Republic a.s., 2019. Veřejný rejstřík a Sbírka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=58805345&subjektId=701434&spis=78272>

Příloha

Kategorie	Druh finančního nástroje	Dividendy	Kurzové zisky a ztráty	Zisky a ztráty fair value	Odložená daň	Reklasifikační úprava z OCI do P/L
Aktiva oceněná ve fair value prostřednictvím ostatního úplného hospodářského výsledku (bez recyklace) FVTOCI bez recyklace	Akcie	Zisk (profit/loss)	OCI	OCI	OCI	ne
Aktiva oceněná ve fair value do výkazu zisku a ztráty (profit/loss) FVTPL	Akcie	Zisk (profit/loss)	P/L	P/L	-	-

Zdroj: Muc, 2020, vlastní úpravy